

AKATAPPA

Kasım 2011 - Sayı 143

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

İhsan ÜREN

ESKİ ŞİİRLER

SEVİLERİM AY

Ayı dildim,
Sevilerime bölüştürmek için,
Umutlar razı gelmedi karanlığa.
Senin sevilerin
Ne sevilermiş ya
Tutundu
kaldı bıçaklarda.

Sana ayı sunamam;
Binlerce seviyle kanlı,
Binlerce seviyle canlı ayı.
Benden bir şey mi istiyorsunuz?
Sevilerimdir – Ay.

*Çanakkale, Mayıs 1958
Bursa, 1990*

GÖR-AY

Nisan yağmurlarına tutunup kalmış
Umutkan bulut gibi Benimsin gör-ay.
Ve o gece
Ateşböcekleri
donanmış eteklerinde
Serinmiş tüm renkler,
Maviydi ay.
Sen ışıydın gözüme gör-ay.

Top gibi zıplayan
Çocukluk duygularıyla
bak bana .

Bu mavileri senin için derdim
Sen ancak mavilerde serinsin.

*Çanakkale, Mayıs 1958
Bursa, 1990*

ÇİN- AY

Seni Çin' de düşünüyorum bulutum
Göğsün inip kalkkarken çek-çekte
Sarı ayı sarı nehirlerin
Sularında bulandırıyoruz.
KUO – KAY – İN – diyoruz.
Sense uyuyorsun şimdi gözüm
Ümitlerim daha ne kadar
Tek örgü saçlarda bulutlanacak
ne hayallerde.

Bu mavi gülü,
Sen koklamalısın ÇİN – AY
Mavi gül kalbim

KUO – KAY – İN

*Çanakkale, Mayıs 1958
Bursa, 1990*

Tahir Abacı, Fatma Akilhoça, Hüseyin Alemdar, Nilüfer Altunkaya, Suat Kermal Angı, Gökhan Arslan, Akın Art, Perihan Baykal, Engin Berk, Alper Beşe, Hakan Bilge, Tahir Musa Ceylan, Murat Çakır, Ersun Çıplak, Oresay Özgür Doğan, Pınar Doğu, Gültekin Emre, Ümit Erdem, Seda Eriş, Mehmet Fidan, Mehmet Girgin, Mehmet Gökyayla, İzzet Göldeli, Nurtaç İnci, Adil İzci, Korkut Kabapalamut, Duygu Kankaytsın, M. Sinan Karadeniz, Emin Kaya, Nevzat Konşer, Hüseyin Köse, Sefa Merih, Volkan Odabaş, İbrahim Oluklu, Osman Özçakar, Seyhan Özdamar, Pelin Özer, Acem Özler, Mert Öztürk, Hüseyin Peker, Mustafa Burak Sezer, Onur Şahin, Hakan İsmail Ş., Beril Tezcan, Mürteza Tok, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Tuncer Uçarol, Yücel Ulu, İhsan Üren, Yıldırım Vural, Müesser Yeniay, Ahmet Yılmaz.

DÖNÜP GELMEK

İlkin
Şunu bildim, yol sımsıkı ve uzun
Karanlık kalın kaşlı, yaz hayal meyal
İçim yokuş, dışım dilsiz kerpiç evler
Onca yıl dere tepe düz
Vardığım yer serin ikindi
Ateş çemberi vurgun yeniği
Annem vardı ve ben onun içi
Kurşunlar kulağında ılık
Kitaplar kan revan ve pusuda
Gitmek silah çatmış

Baskın geceler diz boyu
Ölüm her şeyden yakındı)

Döndüm, milatla nişanlanıp
Başka kapıya, başa

Sonrası var
Merakına çentik atma
Ruhlar, pencereler açılacak
Ufuk kirpiklerin kadar yakın

Tenini keşfe çıkılacak daha

Yelkenleri onarıldı usulca
Yakamoz yanığı
Döndüm, seni aramaya
Ne akşamlar olacak daha

Sonra
Narlara bir şeyler oldu
Dudakları çatladı

Ölüm atmıyor gele
Giden benim gölgem
Kıbrıs kadar uzak
Akdeniz kadar ince

Düşler hayta
Rüyalar poyraza emanet

Çekip giderim bir gün
Beni kimse göremez hiç
Kırgınlığım boy boyluyor
İçimde köyün delisi fırtınalar

Bu gelecek ne zaman adam olacak

Göle düşer gölgen
Saat yürür eğri büğrü

Sevgilim müzeler kadar sıcak
Başkadır Roma döneminde aşk

BAHÇEDE ZAMAN

I.

Bahçede zaman güneşin doğumuyla başlar, dedi
Başımda gezinen arının kanadını okşayarak
Soydu güneşin ağacını

Onu dinlerken tersyüz ederimbahçeyi
Yırtılan sestem operim bütün kuşları

Tek yapraklı bir dal gibi düşünüyorum yokluğunu zamanda
Dünyayı susturup yalnız onu dinliyorum

II.

Bahçede zaman ayın doğumuyla başlar, dedi
Parmak uçlarımda dolaşandamlayı buluta çevirerek
Soydu dalların derisini

Otlarla konuştuğunda rüyaya dönüşür hayat
Göle eğilip gökyüzünü okşarım

Badem ağacından yağın renkleri görüyorum zamanda
Dünyayı susturup yalnız onu dinliyorum

III.

Bahçede zaman ayın batışıyla başlar, dedi
Dokunuştan hafif geçerek yıldız tünellerinden
Soydu ayın zarını

Onun sesinde yuva yapar baykuşlar
Gölün damarından tutarım elini

Ayın gölge hasadını izliyorum zamanda
Dünyayı susturup yalnız onu dinliyorum

Bahçede zaman güneşin batışıyla başlar, dedi
Köklerden bir tümsek yerleştirerek vadinin kalbine
Soydu gümüşünü tepenin

Onu izlerken havalandırırım bahçeyi
İncelen kabuktan sararım ağaçları

Soluğunun çingırağını duyuyorum zamanda
Dünyayı susturup yalnız onu dinliyorum

*10 Nisan 2011, Londra-Harrow on the Hill,
1 Mayıs 2011, Gümüşlük Akademisi*

Tahir ABACI

HAYAT

Ufuklar ufunetli... Bugün yine yağmur dilemma
Hakikat tatlıdır: Serhatten kaçan kaçana
Soba arkası... minder... Kediler Bağdatlıdır

Ekşimiştir su bakraçta, kalay üleşilmiştir
Bir dizeye kırk eğe, çığlık tınısı
Yekinemiyor hakikat, eklemlerinde güneş pası
Silah sesleri de bakraçta, cümle yiğitler borçta

Düz gider tren hattı, sazlar çapraz çeker
Deme ki artıdır hayat, deme ki bir eksiltme

Böyleyken böyledir öyleyse öyledir
Kırk dağın ardındadır çamurlu su
Varsan da kumlardan süzmek gerekir

Taşlaşmadan taşlara karışarak
Boyunduruk vurarak ayaza
Denenebilir: Cem olunabilir uç'ta
Yeniden örgütlenebilir ayna

2011

Yücel ULU

HÜSEYİN PEKER ŞİİRİ

"Dar sandalyeli Hilmi, Mevlanakapı'dan"
Rakım Elkutlu'yu görmüş Eşrefpaşa'da
Sonra nasılsa kırmış kalemini
yemin etmiş şarkı sözü yazmamaya

Reenkarnasyona inanmaz
gerçek hayatta bittabi
ama yüzyirmisekiz hayatının
en belalısı Cöntürk'le idi

Arka cebinde harita
üstü şehirlerle dolu
şair adları vermiş her birine
yüzde doksanı İstanbul'lu

"Benim tesbihim
gündüz kapalı, gece açık
şakırdata şakırdata büzülmüş
bir sürahi gibi zaman arası"

.....
Şiir yazarken
sesi ince çıkıyor

İzzet GÖLDELİ

AKSAK MEHTER

asyalım
esmer
dilibozuk

benimle birlikte terler-
atları
atalarımın
tozu-çinde.

MARŞ

hayat bayatlayan tokuş menzile
dediğin bir değiş
giderken

Mert ÖZTÜRK

BALIKÇININ DÜŞÜ

Uzun kavak ağaçları arasında bir nehir olmalı.
Kıyısında solucanların,sülüklerin yem olmak için beklediği.
Sazanların cirit attığı,
Yayınların bıyık burduğu,bakir bir nehir

TEK KİŞİLİK KALABALIK

Ben sen gece oturuyoruz, aynaya tek ben yansıyorum.
Düşüncelerimde sen varsın, gözlerimde gece.

Suat Kemal ANGI

ALFABE

Nereme, nasıl baktın ki çatladı?
Kuzeyimde çiçek. Tarihimin kozası.

Hey, esrar kadar güzel harf! Söyle misin!
Bir rüya uykuya, nerede, nasıl dalabilir?

O yüzden, en çok şu rafı sevdim ben.
Fareler dizilir tatlı uykuyla.
Tanrılar, cam elbiseleriyle iner mezarlığa.
Su serperler ruhlarla, yok avuçlarıyla.

Önümde sen yatarken. Nasıl akayım?
Düş. Eşim. Düş. Eşim. Düş. Eşim.
Kitap sınıırım oldu, düş eşim.
Kımıldamazsan. Çarpmayacak rüya.

İNCELİKLİ EDEBİYAT EDİMLERİ

Oresay Özgür DOĞAN

Söyleşi: Bay Z ve Serseriler

“dineliyorum hayata/ siyah sözcükler biriktirerek/ kendime benziyorum, yanı başımda hiç/ ay sınıyor yavaşça, saf imgelerle/ kesiyorum yeryüzünün tülünü ikiye...”
(Serseriler. Hiç Yayınları 2011, s 2)

Sevgili Keyifler Okuyucusu, geçen ay raflara tırmanan ‘Serseriler’ isimli şiir kitabını esas alarak şair Bay Z ile söyleştik. Söyleştik, çünkü bilgi toplumuna geçiş ve küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmeler, özellikle teknoloji temelli değişimler ve insanı allak bullak eden o korkunç hız, artık şairin dünyaya farklı bir dokunuşunu zorunlu kılıyor. Bay Z de, algısı yüksek, duyarlı o dokunuşun örnek ve ödüllü bir temsilcisi.

Değişim kaçınılmaz ise şaire düşen, şiir yolculuğunda bir manipülatör olmaktır. İşte Bay Z, ‘Serseriler’ de bıçağını kara senfoninin kalbine sokuyor. Cellâdı, acımasız olanı sorguluyor. Gelin, söyleşiye başlayalım ve sözünü esirgemeyen kıymetli şaire kulak verelim.

“Sizi reddediyorum, haylazca...” Bay Z

OR: “Göz odur ki, dağın arkasını göre; akıl odur ki, başa geleceği bile.” Sevgili şair, söyleşimizin başına bu özlü sözü aldım. Sebebi şudur: Şu an gözlerimin önünde, dağın arkasını gören ve algı antenleriyle kahredici küreselleşmenin sinyallerini alan, zamanı dizelerinde yakalayan bir şair duruyor. Bütüncül, köklü ve kalıcı bir değişimin şiire dokunduğu yıkıcı çağ aralığına ağır ağır işlenen anlamsızlığa katacağımız çok şey olduğuna inanıyorum ve aynı zamanda siz alışkanlıkları terk etmenin de şiirini yazıyorsunuz. Görüşlerinizi merak ediyorum.

Bay Z: Şüphesiz değişim kolay değildir. Direnç yaratır. Stresi, sıkıntısı da cabası. Ama kararlılık ister. Burada Dostoyevski’nin bir sözünü anmak isterim: “Her insan herkes karşısında her şeyden sorumludur.” der, büyük yazar. Ben yaşamı içinden çıkılmaz bir cendereye çeviren büyük kaosa, küreselleşmeye karşı direnişin yalın sözcüklerini biriktirerek, gerçeği getirip okuyucunun önüne çıkarmayı çok önemsiyorum. Bir köşeye italik harflerle yazalım: “Gelecek tehlikelere gebe dir.”

OR: Bu bağlamda, sizce modern zamanlar şairinin görevi nedir?

Bay Z: Açılımı tartışmalar yaratan bir soru. Ama öncelikle belirtmekte fayda görüyorum: Şair özgün olmalı. Bu “var olmanın” birinci ve vazgeçilmez şartıdır. Bir gruba, bir tarafa bağlanmadan ahlaklı ve nitelikli duruşunun dilini okuyucuya ulaştırmalıdır. Her şey değişiyor ve hırçın. Oturup düşünmeliyiz, değil mi? Bakın, şiirin örgüler betimlemesi artık içkin hüznün haline deviniyorsa; şairler, ne yazdıklarını iyi tartmalılar. Bahusus her ayrıntıya ehemmiyet vermek gerekiyor. Yoksa o vampirin karşısına nasıl çıkabiliriz?

OR: Önceki üç kitabınızda aşk, ölüm ve yalnızlık temaları ön plana çıkıyordu. Bu kez farklı bir kapıdan içeri giriyorsunuz. ‘Serseriler’ karşı saldırıya geçmiş derin bir uykunun düğünü gibi.

Bay Z: Haklısın. Bugün, 10 yıl öncesine göre birçok yeni şey keşfetmiş, kirlerinden arınmış ve bunları şiirine nakışlayan bir şair olarak buradayım. Yeni bir kapıyı açıp içeri girdim.

Seslenişimin ipuçları son dönem poetik yazılarımda bulunulabilir.

OR: “Yeni bir kapıyı açtım” dediniz. Peki, orada ne gördünüz?

Bay Z: Dış dünyanın rüzgârlarını, fırtınalarını, kasırgalarını... Cinnetine süt içeren ölüleri... Bakın dünya ile aramda bir savaş var. Bu savaş için kelimelerin ötesine yürüyüp orada anlamın çıplak ve yaralı yüzünü onarmaya çalışıyorum. Dikkat ederseniz küçük ama derin çözümler yapıyorum. Ah, insan da bir taslaktır ve zaman içinde kendini geliştirir. Bir biçim, biçem ve imge ışımasından söz ediyorum. Evet, 10 yıl önce lepiska saçlı şiirler yazıyordum, dikkati çekmeyen. Esrik bir yansımaya tabii. Şimdi ise saflığa ermek için direnç şiirleriyle uyanmaya çalışıyorum. Ama kaderi de yanıma alarak... Sanyorum felsefe ağırlıklı konuştum. Bu cevabı küçük bir prelüit olarak kabul edelim.

OR: Peki, neden ‘Serseriler’?

Bay Z: Bunu bana hep soruyorlar. Onlara diyorum ki: Hepimiz birer serseri değil miyiz? Yine de ışığı kendimize tutmak için diyeceğim. İlk başlarda kitabın ismini “Teneke” koymayı düşündüm. Kısa bir süre seyrettikten sonra ‘Serseriler’ isminin manayı daha iyi açığa çıkaracağına karar verdim. Bu kitabı 1 yıl sonra paylaşaydım belki ismi daha farklı olabilirdi.

OR: Ufkunuzun çok geniş olduğunu biliyoruz. Bunun sırrı nedir?

Bay Z: Yaşama ait olan her alanda epeyce olay ve olguların tozunu yuttum ve şiire yakın ilgi gösterdim. Sonra benliğimi kaybetmiş bir münzevi olarak farklı konu okumaları yaptım. Sıkıldım, okudum. Neşelendim, okudum. Uyudum, okudum. Bu, ehlileştirilmemiş okumalar ırmağında balık olmak gibi bir şey. Durumun giriş güzergâhını böyle betimleyebiliriz.

OR: Yanlış bir değerlendirme yaparsam lütfen düzeltin. Değişimin büyük yaralar açtığı avluda hep ‘yeni gerçeği’ arıyorsunuz. Zamanın ötesine ilgiler gönderen veya denk düşen yaklaşımdan söz ediyorum. ‘Yeni gerçeği’ aramanın zorluğuna, o bulmalar çabasına yönelen kör baskı, o dayanılmaz ağırlık hakkında neler söylemek istersiniz?

Bay Z: Hemen cevap vereyim: Dış etkilere, o acımasız saldırıya aldırmiyorum. Zaman zaman bunaldığım anlar olmuyor değil. Ama böyle anlarda öğrencilerimle sohbet ediyorum veya uzun yürüyüşler yapıyorum. İnanmayacaksın ama uzun yürüyüş şiirleri bile yazıyorum. Bu benim panzehirim. Karşı duruş, kendiliğini yenilemek ve yalın imgeleri edebiyatın kundağına sürmekle başlıyor.

OR: Şiirlerinizi okuyunca, bir anlamlar labirentinde kayboluyoruz ve o labirentten çıkışta eski okuyucu olmadığımızın farkına varıyoruz. Soruyu şiirlerinizdeki anlamları hafife alanlara gönderme yaparak soruyorum. Bu durumu nasıl açıklamak istersiniz?

Bay Z: (Bir dakika düşündükten sonra) İyi bir gözlemcisin. Sorunun cevabı temelde iki anahtar kelimeyle açığa çıkabilir: Gönül gözü ve tutku. Hadi, şairle okuyucunun manalı buluşması diyelim. Kelimelerin doğumunu ve sonra tamamıyla bütüne denk düşen yorumu eleştirmenler yapısın. Kendimi övmeyi sevmiyorum ama şiir sanatına çok emek verdim, bunu açıkça söylemekte bir sakınca görmüyorum.

OR: Mütevazı bir şairsiniz. Ama yine de soracağım. Şiirinizeilmekilmek örgülenen ve geçmişin üzerinden geleceğe bakan arı ve inayetsiz duruşun hikmetini, kendileşmiş o biçimli tutumu paylaşır mısınız, dersem cevabı nasıl oluşturursunuz?

Bay Z: Teşekkür ederim, bunu iltifat olarak kabul ediyorum. Sempati ve duygudaşlığı bir yaratı boşluğunda birleştirmek ve sonuçları asil ve ciddi bir şekilde şiire aktarmak diyorum, ben buna. Byron, “Bilgi ağacı, hayat ağacı değildir” der. Bu arada “kuşku”yu çok önemsemişimi bilmeni isterim.

OR: Peki, ya yaratı dünyanız?

Bay Z: Bir kayboluş bu... Bakın şimdi bu konu çok ayrıcalıklı ve rakik bir durumu imler. Bir yanım Doğu’ya, bir yanım Batı’ya uzanır, benim. Ama kendimi bilerek... Ve bütün modaların dışında ve üstünde, onlardan uzak durarak...

OR: Bir söyleşinizde, “Sinema ve resim, beni besleyen diğer yaşam alanlarım,” demiştiniz. Biraz açabilir misiniz? Bu noktada hangi deneyimlerinize karşılaşıcağınız.

Bay Z: Toy bir delikanlı iken evimizin alt sokağında bir açık hava sineması vardı. Üniversitede okurken de bir arkadaşımın babasının resim galerisi... Sık sık giderdim buralara. Sıcak sohbetlerin eşliğinde ‘Pekiştirme Gezintileri’ diyelim. Artık zaman, yapacaklarımız için kendini bizden esirgese de hâlâ önemli filmler ve sergiler için özel boşluklar ayırırım. Farklı renklerin ve mananın dansıdır, görsel. Ve orada bir şey hep diğeri içindir. Belki sorabilirsiniz: Bu zenginlikten pay almadan ve ürpermeden yapamaz mıydınız? diye. Hayır, yapamazdım. Ancak küçük bir ilavem olacak. Özetlediğim çok yönlü sosyalleşmeye musikiyi de ilave etmem gerekecek. Ben fasillarla benliğini arayan yalnız evlerin akşamlarını yaşararak; kutsanmış tutkuları ile yaşama sarılan bir kuşağın ortasında büyüdüm. Batı müziğine de hayranlık duydum. Gerçi şimdi sadece batı müziği dinliyorum. Örnelemeye kalkmayayım liste uzar gider.

OR: Anlıyorum.

OR: Şimdi, isterseniz ‘Serseriler’e geri dönelim. ‘Serseriler’de yer alan şiirlerde deyim yerindeyse koşarak açığa çıkan ve yer yer oldukça sert olan bir tepki var. Buna ‘sert tepkisel büyük yalnızlık’ da diyebiliriz. Bu tepkisel yalnızlık, küreselleşen dünyada “birey”e sahip çıkıp, onu ön plana alıyor. Kendinizi ve şiirinizi kuşatılmış bireyin neresinde görüyorsunuz?

Bay Z: Güzel bir soru. Tam ortasında dersem abartmış olmam. Ben üç kıtanın tam birleşme noktası olan coğrafyada yaşayan bir şairim. Yeryüzü paylaşıyor, bu paylaşım ise yalnızca acı veriyor. Bu acıyı duymasamamak; acıya, senin akıllıca yakaladığın o sert söylemlerle karşı çıkmamak elde değil. Özgürlerimiz kısıtlanıyor. Neredeyse her gün yanımıza bir “Little Boy” düşüyor. Birey eriyor. İşte şiirin neon ışıkları bunları yansıtmalı. Özgün bir şekilde seslenmeye çalışıyorum. Çünkü hepimiz varız.

OR: Birbirinden farklı alan konularını dizelere taşıyan ‘Serseriler’in bir bölümü de iç dünyanın çılgınlıkları ile kaplanmış. Ama renk çarkı münezzeh bir durum oluşturmuyor, aksine bir tür armoni oluşturmuş. Bunun sırrı nedir?

Bay Z: Bir sırrı yok. Şair olan anlayacaktır. Bir sır arıyorsan, hiç tereddüt etmeden ve açık yüreklilikle şunu söyleyebilirim: Kan nehirleri akarken, içime dönüyorum: Acılarıma, inançlarıma, aşklarıma ve yalnızlığıma. Onlarla konuşuyorum, onları konuşturuyorum. Toplumsal ve bireyseli bir potada eritmeye çalışıyorum. Saniyorum ki sonuçta o armoni kendiliğinden açığa çıkıyor. Bu arada iç dünyanın çılgınlıklarını da şairin kendine ayırdığı bir tür ‘Dar Zamanlar Askısı’ olarak değerlendirelim.

OR: Sizi kıskananlar var. Bunları biliyoruz. (Gülüşmeler.) Karşı cevabınız olacak mı? Ödüllerinizi de araya sıkıştırmak istiyorum ama doğrusu çekiniyorum.

Bay Z: Evet, ödüllere bahsetmesek memnun olurum. Sevmiyorum ödüllere konuşmayı. Diğer hususa gelirsek, meyveli ağaç örneği, derim. Kıskananlar var ve ileride de olacak. Adı sanı duyulmamış, kendini ön plana çıkarmaya çalışan kötü insanlar bunlar. Kaba ve cahiller. Kendi hallerine bıraktım bunları. Fazla da bir şey söylemek istemem. Çünkü ben konuşunca, bunlar adam oluyor.

OR: Sizi takip eden gençlerin sormamı istedikleri bir soru var: Şiirin bir yazma zamanı var mıdır?

Bay Z: Elbette, olmaz mı? Öncelikle şunu söylemek isterim ki ben gençlerle sohbetlerimde bunun ipuçlarını veriyorum. Şiir yazma zamanını ayarlamak başlı başına bir iştir. Nasıl mı? Sevişmek gibidir, şiir yazmak. Yanlış anlaşılmasını istemem. Bunu cinsel anlamda söylemiyorum. Estetik anlamda söylüyorum. Sessizce okurum yazdıklarımı ben ve sonra seyredirim. Nihayetinde yazmalar bozmalar hesaplaşmasıyla şiiri ortaya dökerim. Unutmadan söyleyeyim: Eylemin zamanı, gece yarısı sonrasındır, el ayak çekilecek yani. Bir bardak soğuk limonata, belki alkolsüz bir bardak şarap ama mutlaka müzik, melankolik parçalar, yaz şarkıları ve klasik müzik. Finali ise bir Türk kahvesi. Hulasası: Ruh ve ten mekânına sarılıp “akıllı deliliği” çağırarak.

OR: Konu açılmışken genç şairlere neler söylemek istersiniz.

Bay Z: Kendilerine bireysel bir gelişim planı yapınlar. Türk yazınındaki belli başlı akımların kapağını bir açınlar bakalım. (Tebessümler.) Gözlemci ve araştırmacı yanlarını besleyecek fırsatları arasınlar. Günümüz şairlerini takip etsinler. Buldukları yerlerde, yeteneklerine hitap eden dergileri ziyaret etsinler. Şiirsel bir anlatımın ve geleneğin izinden yürümeye çalışınlar. Verili olana fazla abartmadan kuşku ile baksınlar. Şiir, bir cevheri işlemeye benzer ama önce pişmek gerekir. Gençlerin işi kolay değil. Onlara yoğun okumalar diliyorum.

OR: Sizin çeşitli ortamlarda dersler verdiğiniz de biliyoruz. Şiir öğretilir bir şey midir?

Bay Z: Bence her şey öğretilir. Aksi takdirde deneyimlerimizi kime aktaracağız. Ayrıntıları ise özel durumlardır.

OR: Son olarak şunu sormak istiyorum: Ülkemizde herkes şiir yazabiliyor veya yazabileceğini söylüyor.

Bay Z: (Araya girerek) Fiktif bir durum, Siyaz bir dokunuş. Başlı başına bir yara. Şiirle beraber doğmuştur. Saniyorum ki benzer şeyler söyleyeceğiz...

OR: Bakıyorum sinirlenmeye başladınız. En iyisi ben susayım, siz konuşun.

Bay Z: Bizler farkındalığın dil insanlarıyız. İyi ve kötünün bir arada olması seni tedirgin etmiyor mu? Yalnız bir şeyden çok eminim, şiirin yazgısı bunlara müsaade etmez. Sonuçta şiir avlusunda kalanlar gerçeği ispat edeceklerdir. Sabırla bekleyeceğiz. Ama lütfen, herkes şiir yazmasın. Gitsinler, baraj yapınlar, santral kursunlar, yol yapınlar, simit satınlar.

OR: Bu arada “Siyaz” nedir?

Bay Z: (Tebessümler) “Dil ve Yaratı” tabanlı küçük denemelerim sonucu ortaya çıkan bir sözcük. Siyah ve beyaz bir manasızlığı tanımlar.

OR: Bu doyurucu sohbet için çok teşekkür ediyorum. Biliniz ki işiniz oldukça zor. Çünkü sizi takip edeceğiz. (Gülüşmeler.)

Bay Z: Ben teşekkür ederim. Sevgili kardeşim, aslolan hayattır. Çağdaş uyarlanan hissiyatlı yaklaşım, estetik bir itilimle soluk alıp verdikçe; yapısal bütünlük, üslubu açığa çıkarır ve geçmiş geleceğe taşınır.

OR: Tekrar teşekkürler.

TERLİ GECELER İÇİN

her şey hoş güzel. canı sıkılan borsaya inansın
dışarıda alkol inceliği, içeride sandviçler beklemeler
desenli trenlere orkideye ve titiz bir ambalaja
müfredata inansın, boyu uzunsa çan eğrisine
petrol kuyularına, ne demekse şimdi bu
aritmetiğe inansın olmadı merkez bankasına
olmadı üzümün faydalarına olmadı saflığa
saf alkole ve bir kuruluşluk deterjana

canı sıkılan hurdaya canı sıkılan bursa kumaşına
saatin pimi durmuyor kolumda, şurada dursam
şerminler gelecekti, pis ettik uydu vericisini
canı sıkılan robin hood'a, öpücüğe ve ev terliğine
canı sıkılan saray böreğine ve yağmacılara
icabında dökeriz sökeriz бүkeriz karyola eğikse
anket yaparız imza atarız korsana paydos
naz yaparız caz yaparız söz yaparız

olmadı cumhuriyet desenli bir smokin giysem
şık duracak içinde mecbur yakalı bir gömlek
gece mavisi bir papyon takı olarak; iyi duracak
ana fikir sabit fikir benzer fikir tövbe tövbe
canı sıkılan oy pusulasına inansın, doğal sayılara
şantiye defterine vestiyere ve atlı karıncaya
azıcık buruşsam; kalıba sokup çıkardım kendimi
canı sıkılan göğe canı sıkılan gözlük camına

yüklem varsa devlet çöker, yok daha neler
kim topladı mutfağın yolunu, şuradaydı anla işte
dağınık olmasam içmezdim rakıdan bir damla
kaşlarım omuzlarım yan durunca hep eğik
canı sıkılan boşluğa canı sıkılan boyun bağına
bir türlü yola girmiyor ayaklarım, ne yapmam
şerminler gelecekti, tırnak yemeli küfretmeli
kim topladı ağızımı yerden, daha neler

yıkanmıyorum utanmıyorum alnım terlemeden
zırlasam hırlasam pırlasam, yok daha neler
masanın altını oymadan çıkar mı insan sokağa
canı sıkılan raptiyeye canı sıkılan düğmeye
gerilme sanatını iyi bilir ittihatçılar, anla işte
şerminler gelecekti, pis ettik servis tabağını
canı sıkılan orta yere canı sıkılan arpa buğdaya
şık bir ölüm tasarlamalı; sıkıldım taş ütünden

her şey hoş güzel. canı sıkılan borsaya inansın
dışarıda alkol inceliği, içeride sandviçler beklemeler
şerminler gelecekti, pis ettik iyi günler pastasını
sofrayı kurduk mum yaktık oyunlar oynadık
fasulye yedik tütün çiğnedik daha neler daha neler
bok vardı sinemada, günaydın hollywood
canı sıkılan koordinatlara canı sıkılan tuza bibere
;kim taşır hüznü düşürmeden yanağından

KUSUR

ihanetle biledim sözcüklerimi
acı en kısa süreni ölümse en sevişgeni
gel bi' anlamak katalım bu uçuruma
yalnızlık içimin en koyu yönü

hasret ayrılmaz kavuşma telaşından
günün hangi saatine açıldığım iklim
sürtünerek yarana yaralarımı sardım
rüyamızda ağlarken duymadılar bizi

geçtim canımın cansız dokusu
geçtim aşkın tutuşan rengini
tenden kanatlanmış bir sızı kaldı
soğuyacak ürkekçe kendini

silelim şimdi bu şiiri
varalım varılmış olana
kuytunun serinleyen sabrını
görelim zamanın huzurunda

ömürler tükettim dibinde anların
ve yanılgıdır ve susmaktır ertesi
kusur dağıldığım sularda aransın
ben de örttüm bundan böyle içimi

Eylül 2011

ŞEGAF

Gözlerin açtığı boşluk
Dille dolmuyor
Ansızın aç bir anne
Yumruk gibi mideye
İçimde bir semender canlanıyor

Frezeli taşla yaptım
Kendimi taşırım ağır değilim
Etim anne eti değil toprak, mezbahada
Kesip alın mağarada kalker hem de
Öyle iskelet ki hepsini kırın

Kör keşşaf
Kötürüm kezzap
Benim o
Sakatat şegaf
Kendimi yokluktan elde ediyor

Çocuğu olup doğumu olmayan annenin
Oğluyum
Gökte yıldızlar gazete sanki
Yapayalnız okudum kendimi
Az bıçak daha bana
Artık ölmem lüzum ediyor

RUS BİÇİMCİLİĞİ VE ÖZERK BİR BİLİM DALI OLARAK ŞİİR

Müesser YENİAY

Valery, şairden bir “edebiyat mühendisi” diye söz eder (Enzenberger “Bir Şiir Nasıl Oluşur?” 43). Bu doğrultuda şiirin bir mühendislik olduğunu da söylemiş oluyor, yani bir bilim. Şiirin sadece kendi varoluş mekanizmalarıyla vücuda gelmesi bu yüzyılın başlarında Rusya’da ortaya çıkan biçimci eleştiri ile başlar. Daha sonra Yeni Eleştiri ve Yapısalcılık da metne içeriden nüfuz edeceklerdir.

Edebiyat eleştirisi geçmişte ya yazarın ya da okuyucunun gerçekliklerine dayanıyordu, yani biyografi, psikoloji, tarih ve sosyoloji ana başvuru kaynaklarıydı. Rus biçimcileri Viktor Sklovski, Boris Eikenbaum, Yuri Tınyanov, Boris Tomaşevski ve Roman Jakobson ise metnin iç kalesini fethetmek için metni önlerinde bir harita gibi açtılar. Çünkü Roland Barthes’in de “Şiirsel Bir Yazı Var Mıdır?” adlı makalesinde dediği gibi “[Şiir] göstergeler olmaksızın da kendi kendine yetebilir, çünkü kendi doğasını kendi içinde taşır” (88). Joubert’in “gizil düşünme durumu” (Bolat “Şiirsel Esin” 103) olarak adlandırdığı bu varlığı sorgulama ediminde şiir, gizlenmekte ya da yuvalanmaktadır. Kendi uygarlığını kurması için şair onun işçisi ve hizmetkârı rolündedir.

Potebnya, Rus biçimcilerini etkileyen bir eleştirmen olarak şöyle der: “Düzyazı gibi şiir de her şeyden önce bir düşünme ve tanıma biçimidir” (Chklovski “Sanat Yordamı” 119). Söz, aydınlıktır, insan zihnini tasnif eder. Sözcükler uygarlığın yolunu açan taşlardır. Öyle ki en hasarlı ruhlar için birer barınaktır şiir ve iyileştirir.

Rus Biçimciliğin sistemi yeni eleştiriden farklıdır. Yeni Eleştiri metni, tek başına ele alırken, biçimcilik eseri onun yer aldığı sistem içinde ele alır. Edebiyata özgü olan (*literariness*) ve edebi ölçüt söz konusudur.

Yuri Tınyanov, sözcüğün cümle dışında var olmadığını söyler. Çünkü sözcüğe anlamını giydiren bağlamdır (İnce “Sözcük ve Anlam Üzerine” 252). Bu doğrultuda Özdemir İnce de şiirin en küçük anlamlı oluşturucusunun sözcük değil, dize olduğunu (“Sözcük ve Anlam Üzerine” 251) söyleyecektir.

Biçimcilikte yazarın edebi söylemi kurma yolları şu şekildedir: a) edebi dili arar, b) edebiyatın araçlarına yeni görevler verir, c) gerçekliğin algı perspektifini bozar. (Aksoy ve Aksoy “Rus Biçimciliği Üstüne Bir Ön Çalışmanın Notları” 68) *Otomatikleşme*, yerleşik olan dilin kullanım hâlidir. Edebi dil bu süreci kırar. Dili kendi doğası içinde örgütler. *Standart dil* toplumda kullanılan genel ve yaygın dildir. Şiir dili ise Novalis’in de dediği gibi “alışkanlıklara karşı bir yayılım ateştir” (Süreya “Şiir Anayasaya Aykırıdır” 293). Tınyanov’a göre bu ateş üç şekilde açılır: a) ses dokusunu bozarak, b) söz dizimini bozarak, c) sözlerin bütün anlamlarını etkili kılarak. Bozmak burada zarafete ve yaratıcılığa giden bir yöntemdir sadece (Aksoy ve Aksoy 69).

Sanat nesnesini algılama sürecindeki *uzatılma* sanatta başlı başına bir amaçtır. Şair, hem seçen ve hem de gizleyen olarak eserine yeni bir varlık (*entity*) bahşedecektir. Çünkü sanat eserinin dayanağının yarattığı alışkanlıktan yeni bir gerçekliğe geçilmiştir (*defamiliarisation*). Bir dönem içinde edebi eserde öne çıkan öğeler (*foregrounded*) ve göreneksel

öğeler (*conventional*) vardır. Öne çıkan öğeler bazı metin içi araçları geriye iter (*backgrounding*).

Biçimci eleştirel yaklaşıma göre alışkanlığın kırılması için farklı çarpışmalar gerekmektedir. Yenilik böyle bir sistem içinde mümkündür. Geleneğin incelenmesi ise bunun için şarttır. Geleneğin, metinler arası bağlantısı olduğu hatta Roland Barthes gibi bazı kuramcılar tarafından eserlerin gerçeklikten değil diğer edebiyat metinlerinden kaynaklandığı öne sürülmüştür. Bu konuda ünlü sanat tarihçisi Andre Malraux, bu yargıyı destekler: “İyi manzara resmi yapmak için manzaraya bakılmaz, iyi manzara resimlerine bakılır” (Hızlan “Şiirin Okulu Olur Mu?” 31).

Biçimciler, metin-metin, metin-gelenek ilişkisinden yola çıkarak edebi niteliği araştırmışlardır. Sanat, eski ile yeniyi uzlaştıran bir mecra olarak görülmüş, onun özerk yapısı şiire kendi saygın kimliğini teslim etmiştir.

Kaynaklar

- Aksoy, Nazan ve Bülent Aksoy. “Rus Biçimciliği Üstüne Bir Ön Çalışmanın Notları”. *Toplum ve Bilim* 31/39 (Güz 1985-1987): 59-79.
- Barthes, Roland. “Şiirsel Bir Yazı Var Mıdır?”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 87-93.
- Bolat, Salih. “Şiirsel Esin”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 99-104.
- Chklovski, V. V. “Sanat Yordamı”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 119-126.
- Enzenberger, Hans Magnus. “Bir Şiir Nasıl Oluşur?”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 42-45.
- Hızlan, Doğan. “Şiirin Okulu Olur Mu?”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 30-31.
- İnce, Özdemir. “Sözcük ve Anlam Üzerine”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 240-253.
- Süreya, Cemal. “Şiir Anayasaya Aykırıdır”. *Şiir Sanatı*. Haz. Salih Bolat ve Yaşar Nabi Nayır. İstanbul: Varlık Yayınları. 2003. 293-294.

BAZI GÜNLER, 11

Adil İZCİ

8 Ağustos 2006

Unutamayacağım bir geceydi: Uyumak istemediğim için gece yarısı yeniden bahçeye indim. Ay sayesinde her yer apaydınlıktı. Kirçlerle çalı çırpırla ocağı yakıp çay demledim. Dünyamızı çoktan derin bir sessizlik devralmıştı. Ağaçlar bile dallarını birbirine koymuş uyuyor. Uslu bir rüzgâr ve bir iki uzak kuşun ötüşü. Bir de bizim bahçedeki kuş yuvalarından bazı sesler duyar gibi oldum: Bazen rüyamızda anlaşılmaz bir şeyler mırıldanırız; işte ona benzer sesler. Başka hiçbir şeyden çıt çıkmıyordu. Ay zeytin ağacının üzerinden baktı baktı ve sonra çamın güz dalları arasına çekildi. Yine de bir yolunu bulup uzun bir süre daha göz kırptık.

Şimdi bir pişmanlık var içimde: Ayrı mıydım, ay sabahı birlikte edelim istiyordu ama içeriye döndüm. Bazen sessizliğin ürpertisine çok direnemez insan. Öyle bir şey oldu.

*

Saat 11.00 suları. Bugün - belki de rüzgârın etkisiyle - hava serince. Güz kapımızı çalmış sanki.

*

Yine iç içeyim: “*Kuş sesleri ve yaprak mırıltıları.*” Bir de tenimde sık sık duyduğum hâlâ geceki kadar uslu bir rüzgâr ve olmazsa olmaz gün ışığı. Yaşadığımı anlamama yetiyor bu kadarı.

*

Önceleri ne kadar çok hayal kurardım! Özellikle de uykulara dalmadan! Hemen hepsi de “*tanıdık dünya*”lardan oluşurdu. Önceden az çok gördüğüm, bildiğim yerlerin gözlerimde yeniden yeniden canlanması işte... Kaç zamanlar var ki böyle hayaller kurmuyorum artık. Onun yerini başka bir şey aldı: Dış dünyada (“Doğada” demem daha doğru. Çünkü beni en çok o ilgilendiriyor.) kendimce güzel, estetik bulduğum ne olursa gözlerimi ısrarla onlar üzerinde tutmak. Şöyle derleyebilirim: Hayal kurmak yerine döne dolaşa bakmak. Ne ilginç: Bu dediğim, hayal kurmaktan çok daha fazla haz veriyor...

Belki de bundan: En çok korktuğum şeylerden biri de bir gün gözlerimi yitirivermek. O zaman ne dünyamızın ne de yaşamının bir büyü kalır benim için. Bakmam ki onca sevdiğim ya da sevebileceğime! Bu korku ise gözleri benim gözlerime benzeyen -gözleri benim gözlerimin aynısı demeyi ne çok isterdim ama bunun her şeyden önce usa aykırılığını biliyorum- bir insanın ne derece önemli ve ne derece vazgeçilemez olduğunu nasıl derinden duyuruyor!

*

Ne ağaçlar gördüm ki başı çoktan göğe ermiş. Yine de hiç azalmamış hevesi: Gök bu. Gidebildiğin kadar gider.

Yaşam da böyle bir şey mi? Şimdi ben kime sorayım bunu?

9 Ağustos 2006

Hüzün pek çok nedeni olduğunu biliyordum ama yaz geceleri dolunayı bir başına bırakıp içeriye çekilmenin de bir hüznün nedeni olabileceğini yeni anladım: Her adımda başımı gökyüzüne çevirip bir daha... Yalnız gözlerimin aydınlığını

yitirmiyorum ki dolunayı orada bir başına bırakırken! Ruhum da aydınlığını yitiriyor bir bakıma!

*

Gece kuşlarını biraz da bunun için mi severiz: Yani başımızdan geçer(ler)ken bir uç veriverir karanlık. Çok eski bir yaz gecesini anımsadım: Doğanın ıssızlığından gözlerimi kır-pamayacak kadar ürküyordum ki bir ishak kuşu ötmeye başlayınca...

*

Bugünkü Cumhuriyet anımsattı: Abdülkadir Bulut’un ölümüne yirmi bir yıl olmuş! Ölüm haberini de yine Cumhuriyet’te okumuştum.

*

Az önce Tuncer Uçarol’u arayıp yolladığı dergilere teşekkür ettim. Akşamsefalarından da konuştuk yine. Çok hoşuma giden bir bilgi verdi: Balkonundaki kırmızımsı akşamsefası daha önce açmış da dünden beri öbürünü bekliyormuş; Şimdilik bir çiçekli olan sarısının açmasını... Dünyasını böyle şeyler üzerine kuran kaç insan var doğa aşkına?

Oktay Akbal’ı da aradım. Ayla Hanım adımı söyleyince öyle sevecenlikle başladı ki konuşmaya. Çok yakın bir aile büyüğüm gibi. Ören’den daha bugün dönmüş. Melih Cevdet günlerinden ve iki yıl aradan sonra denize girebildiğinden söz etti.

*

Annemin fülü açmış. Ay doğmuş mu diye balkona çıkınca duydum kokusunu. Peki bazı çiçekler kokusunu salmak için neden geceyi bekler? Ya bazıları neden geceleri açar?

10 Ağustos 2006

Dün gece uyumak için öyle bir divan seçtim ki ay uzun bir süre gözlerimin önünden hiçbir yere ayrılmadı. Böyle geçirdik uzun saatleri. Bir bakıma *aylandım*.

Tıpkı “*güneşlenmek*” gibi.

Bir de “Ay Kitabı” yazmak isterdim. Olmazsa ay üzerine şiir ve yazılardan oluşan bir seçki. Onun adı da aynı olabilir pek iyi. Ahmet Haşim’in “Ay” yazısıyla başlar. Bu konuyu düşünmeliyim.

*

Evet, kararımı verdim: Bir “Ay Kitabı” hazırlayacağım. Şimdilik usuma düşen şiir ve yazıları bir dosyada toparlamaya başlayacağım. Hatta şarkıları da... Özgün bir kitap da olabilir bir seçki de...

Şimdi İstanbul’da olsam odama kapanır, çılgınca çalışmaya koyulurdum.

*

Klasik yaz bezginliğini biraz gecikmeyle bugün duymaya başladım! Aşmak için iyi bir şeyler yapmak istiyorum ama...

Kuşlar da bezgin olmalı ki ne serçeler var ortalıkta ne de kumrular. Birazdan aşağıya inip Abdülhak Şinasi Hisar’ın dili yer yer iyice tuhaflaşan “Yahya Kemal’e Vedâ” kitabını okumayı sürdüreceğim.

*

Geçen ay bugünleri düşündüm: Seferihisar’da da böyle heyecanla bekliyordum. Orada da ay önce böyle kıpkırmızı uyanıyor; sonra sonra asıl rengini buluyordu.

*

Hiç yapmadığım bir şeyi yaptım ve gecenin bu saatinde (23.23) kahve içtim. Derdim, biraz daha geç uyuyup ay’ı

biraz daha - ne biraz dahası, olabildiğince uzun süre - görebilmek. Ah açık havada uyusam da sabaha kadar sürse göz güzeliğimizi!

Öğleden sonra ve akşamı bahçede geçirdim. “Yahya Kemal’e Vedâ”yı bugün bitirdim. “Ahmet Haşim: Şiiri ve Hayatı” kitabını da -artık onun da diline katlanarak-okumaya karar verdim.

*
“Cem bezm-i câmi kurduğu gün şâd olun! dedi
Ey dil harâblar için, âbâd olun! dedi

(Yahya Kemal)

11 Ağustos 2006

Rüyamda yosun bağlamış bir bahçe duvarının yanından geçiyordum. Meğer raf gibi bir yerinde yuva varmış. İçi pır pır kuşlarla dolu. İkisini alıp ceketimin sol cebine koydum. Yemyeşil yerlerde epeyce bir zaman öyle dolaştık. Sanırım birkaç kişiye de gösterdim kuşları. Sonra pır pır uçup gittiler.

Sabah da koltuğun sol ayağına konmuş bir ağustos böceği buldum. Ne kadar “Haydi git!” dedimse de hiç orali olmadı. Sonunda kanatlarından yakaladım; Günizi’ne gösterdikten sonra uçurdum; doğru ceviz ağacına... Ama adım gibi biliyorum; birazdan şarkılarına başlayıp yine cinlerimi tepeme çıkarır.

*
Dünyamızın ne kadar güzel bir yer olduğunu her anımsamamda bütün sevdiklerime bütün güzel dileklerimi söylemek için nasıl can atıyorum!

*
“Sen ki ondan çok daha güzelsin / Her gece her gece bakma şu aya!”

*
“Bundan daha güzel olamazsın ki / Her gece her gece bakma şu aya!”

*
“Baka baka ayça oldun sonunda / Uyu göğsümde hem ay kendine gelsin.”

*
Yalnızca dayanılmaz bir sıcak... Dünyamızda sanki başka hiçbir şey yok! Arka arkaya serin sular dökünmek bile pek işe yaramıyor. Akşam olduğu halde bilincim hâlâ yarı kapalı. Sözcükler dergisinden birkaç yazı daha okudum. Bir de Cumhuriyet’i. Hepsi işte bu koca bir günün.. Bir iki iş daha yaptım sabahleyin: Bazı saksılara toprak ekledim. İçindekilerin yavaş yavaş canlandığını dikkate alırsam eh bu da önemlice bir iş...

12 Ağustos 2006

Saat 15.45 suları. Ölü günlerden biri daha. Cumhuriyet’ten başka bir şey okumadım. Savaş Ünlü’nün “Antuan Amca” öyküsü güzeldi ama benzeri o kadar çok öykü yazıldı ki! Bir de Nevizâde Sokağından söz açan bir yazıya göz attım. Rumelihisarı’nda “Arkabahçe” adlı bir yer varmış. İlginç görünüyor; belki bir gün gider bakarım.

Ne yapacağım bu sıcaklarda? Kendimi yine okumaya vereceğim ama bazen ondan da bunalıyorum. Çarşıya inmek ya da akrabalara gitmekse hiç içimden gelmiyor. Zamanla daha da yabancı bir insan oluyorum. Bazen çevrem ıssızlaştığında kendime geçmiş olsun dediğim bile oluyor!

“Sıcak yakarken yine bütün bedenimi / Öyle bir esinti ki sen geldin sandım / Yok sendin diyeyim hiç duraksamadan / Kim biliyor ki doğanın nasıl işlediğini?”

Düşüncem de öyle başı boştu bir tüy de / Rengarenk bir kuşçağızın düşürdüğü - / Belki masama konar diye bekliyordum / Ağaçlardan bir ağaca gizlendi

Pek şaşırmadım diyeyim bu işe de / Bence konuşur da orada yapraklarla...”

Bir şiir oldu mu bu? Birkaç gün içinde anlarım herhalde. Şimdilik oldu gibi.

*
“Bir ‘anı’: Melih Cevdet Anday’ı, defnedileceği Büyükkada’ya getiren deniz motorunu is-kelede karşılayan birkaç seveninden biri de bendim. Anday’ı defnettikten sonra mezarı başında dört kişi kalmıştık. Büyük bir tarihin, tanıklığın başından ayrılamıyor, şairin şiirlerini okuyor, onun eserleri hakkında sohbet ediyorduk. Birden, inanılmaz bir şey oldu: Bir sürü at dörtlü gelerek Anday’ın mezarının tam yanından geçti... Bizim de yanımızdan geçtiler haliyle!.. Ürkmedik, dersem yalan olur... Hele bir at vardı ki durdu ve kişnedi!..

Dördümüz de hiç konuşmadan birbirimize baktık ve gülümsedik...

Anlamıştık; Troya’nın Atları’ydı bunlar!..”

Sunay Akın bugünkü yazısında böyle anlatıyor o ânı. Tam böyle miydi oysa? Defin işleminden sonra dört kişi kaldığımız -Sunay Akın, Mustafa Köz, Mehmet Zaman ve ben- doğru. Şiir okuma ve sohbet... onlar da doğru. Yalnız o sırada “bir sürü at” değil; üç dört at geldi; sanki Melih Cevdet’i selamlar gibi gömütünün “tam yanından” değil, yakınından hızlıca ve kişnemelerle geçerken hemen yanımdaki Mehmet Zaman’a döndüm ve “Troya Önünde Atlar!” dedim. Ardından da aynı sözü Mehmet Zaman yineledi. Çok hoşumuza gitmişti bu örtüşme. Onu yineledik aramızda bir süre. Vapurda da...

14 Ağustos 2006

Aşk -özellikle her uzak düşmede- “keşke...” diye başlayan iç tümceler mi kurduruyor insana? Bence o sıralarda yapılacak tek iş var: Doğaya eğilmek. Oradan o uzaklığı kapatmak. Yadsımak. Yok etmek...

Hatta daha başka daha sonsuz bir şey olmalı: Aşk en başında doğaya mâl etmek. Yüz yüze olamadığın her süreçte doğa aracılığıyla görüşmek. Aşkın işitmek boyutu da olduğuna göre doğa aracılığıyla işitmek.

Herhalde yeni bir şey değildir bu sözlerim. Şimdiye kadar kimi insanlar için öyle olagelmiş bir şeyin altını çizmiş olmalıyım, o kadar...

*
Dün geceki rüyam: Yıldızların bastığı lacivert bir gökyüzü. (Van Gogh’un özellikle “Cafe Terrace’da Gece” adlı resmindekiyle hemen hemen aynı.) Hayranlıkla bakarken bir ışık olup ağmaya başlıyorum.

*
Bu gece de tüy gibi bir esinti var. Fülde yeni bir tomurcuk gördüm. Bu gece ve yarın da çabalarsa...

Emin KAYA

boyuna uçurum

baktım acı yanıla gölgede
çelik çomak oynayan firfir kuşuydu
henüz tüylerinde avcıdan yana yalan izi yok
boynundan sarkan boncuktan
maviyi öğrenen çocuğa denizi göstermek
göğü anlatmak şimdi daha zor

baktım böğründe iki eliyle
bahçenin dutuna sataşan o kadın
saçının kınası akmış akdenizlere
uçurum mu var, sorsam
susturmayacak gıcirtısını içime devrilen ahşabın

baktım taşı kabında bir denizle ölçen adam
hangi tarihin yalancısı sayacak
tüylü kalemle kuştan deve yaptığımız surları
bir mecra ki albatros desem
dilimde sadece kırmızı bir mim

baktım elif de yalandı tarih de
öptüğüm sadece iki büküm bir dudak
herkesin geçtiği bu eşikten
çocuklar elbet işeyerek çıkacak

Volkan ODABAŞ

BU BENİM ELLERİM

bu benim ellerim bir sabahtr dünyanın yüzünde
yıkamak içindir geceyi ve ölüsünü yıldızların
bu benim ellerim düş görmesidir en derin suların
ve yağmurlu bir akşam terk edilirken sokaklar
bir kimsesizlik yurdudur çocuklara imrenen panayırlar
sanki bir ova kendiliğinden bir düzlük edinir
bir yol uzun uzun susar direnir her dönemeç gövdesine
kendü ırmağının sesine sığırken insan inanır
dünyada yalnızlıktan başka anlamlar da vardır
bağırır uzun bir zaman elimizde olmayan şeyler
örneğin bir aşta kaç parça kaç yere dağılır
ve benim bu ellerim yüzündedir çirkin dünyanın
kapanır akşam denilen boşluk uçar adsız mavi
bir söylence belki bu hınca hınç yaşadığımız
görünmesin diyerdir şu duvar nice yanlılılar adınadır
hiçleşen her kimse o ben sen biz siz onlar
tersten ne kadar da ilginç oysa üst üste ve alt alta
itişe kakışa bir kuyruk beklediğimiz nedir bilmiyoruz
ellerimle yaşıyorum ben dünyada yer yok çünkü başkasına
istiyorum ki bir ses daha katılsın orkestramıza
belki bir yaylı veya da vurmali dum dum dum
öyle kalabalık değil seyirciler de yalnız koltuklarında
bu benim ellerim diyorum çok sabahlarda uyanır
yıklar geceyi dümdüz eder aşka yer açar
oturur öyle bir zaman şiirler de yazar bazen
bu benim ellerim bir tanrıtanımaz
dünya denilen cehenneme ağzıyla su taşır

Duygu KANKAYTSIN

KIZIN RÜZGÂRI

ama dünyadan önce ağlar kadın
gözleri iyileşmez suların
yankıdır, öyküsüne çınlar
bırakılmış erkenci masanın esrik dizleri

tırnak çekilir, ses yıkar duvarı
düşer azarlanmış hayat yerinden
didinip durur topal sözcükler
bir güzel surata
kavuşur terleyen marangoz sevinci

öyleyse kuş konuşur ağrısıyla
heceler tırnağı, eti için
varsın çıkmaz ojeler sürelim
ısıtır diye kızın rüzgârı

hep kucaklayalım
nasılsa
kucakladım

Seda ERİŞ

GÖRÜNMEZ

Yalınayak yalnızlığından sarkan siyah ipleri görünmez
İçinde kabarık duran huzur çiçeğinin kapanışıyla büyüyen

Ay vaktinin serinliğinde aydınlanan çıkmaz odaları saklar
zifir
Silindir yuvalarında palazlanan karanfil doyunu gözlerle.

Titreyen balmumu.
Su halkaları gibi saydamdır ellerin yürür önce onlar
Karanlık. Eprimiş yorgunluğunda ısırganca bir tadı var
İlgün yüzün basar elgin ruhların mührünü.
Korku (lekesi kan.)
İzleri soğuran metalin çıkardığı kum fırtınasını üfleyen ağzın
Kırlarda cam elması iriliğinde burukluk
Pastoral ırkların totemleridir gözyaşları
Akar hırpani çığlıklar boyunca....

*Sonsuzda sükût.
Yoğun kumaşı madensel.
Kederin tastamam dediği*

Kışlada eriyen sus, külçede ağır derisi paslı yüreğinin.
Nedamet düğüm tutmaz urganda. Gencölmek
Ey bedevi, seslerden bağlaşık örgünü dola boynuma.

Söndür onu mumçipeği.

Yak şimdi !

Yalnızlığından sarkan siyah iplerini görünmez

Hasköy,08.10.2011

GÖVDE' M

Enis Batur'a.

Sen bana deli diyorsun ya
Aklıma kuyunun taşları düşüyordu hep

Deliysem
Giydirilmişsem
Erginleşmiş cinler görüyor
İnkâr yoluyla inandırırıyorsam
Sarkaç kopuyor, terlikler dağılıyorsa
Sözcüleri de karışıyor
El yazısından bir imge de
Et istiyorsa, senden hücre,
İçeri taşıyorsam eklemeleri
Ben deli ya aşk akıllısıysam
Geçiyorsa içimden
Ölü atları atlıkarınca sanan çocuksuzlar
Ölü atları kemiren karıncalara bakıp
Dağların içinden atlar,
Atların içinden ölüler hâlâ

Ben deliysem
Ya giydirilmişsem
Kime ne kadar âşık olursam olayım
Gaspard Ulliel ile sevişmeyi yeğlerim
Diyen sesin arkamdan geliyorsa
Jack, Luck, Gaspard olamamışsam
Yüzümde sinek ısırığı
Gamzesiz gövde'm gerdekte
Yo! gövde'm
Gerçekte maruz kalmışsa

-Ayna da doğrular-
Ayna doğrular

Beni de aynalar doğrular mı?
Doğurur mu hiç sil baştan?

Onur ŞAHİN

BEŞİK

artık konuşulmayan diller gibi unuttum seni,
tozlu raflarda yerini alan, çok az kişinin bildiği.

unuttum alfabeni, sesini duysam tanımam,
ve umurumda olmaz şeklinin güzelliği.

artık yazılmayan eski bir dil gibi unuttum seni,
sevmiyorum mezar taşlarını okumayı.

unuttum bildiğim her şeyin altına gizleyip seni,
sallanan bir beşikti kalbim, uyuttum seni.

İÇİMDEKİLER

1.
Deruni bir önsöz
İçim ki uzanan deniz
2.
Kül kokar tarihin hafızası
Tekrar yanar ve yanık konuşur
Maziye anlat beni tarumar diye
Bir adam
Zamanın geçmeyen midesinde
3.
İçimden geçiyorum
Yeni atlaslara dönüyor soluğum
4.
Adımlarım kulağımı biliyor
Çağların, yaygısında uyuyor
Ölüm yeni zaferleri ve ganimetiyle
Döndüm içimden
5.
İçimden annem geliyor

Osman ÖZÇAKAR

NOKSAN

her şeyi eksilttiğim gündü
çünkü noksandım
yağmur da yağsa kar da yağsa
nerem fazlaysa giderdi
akıp giderdi

oysa hiçbir şey yağmıyordu
yağsa herkes şemsiyelerini açardı
etekleri uçuşarak kadınlar kaçardı
herkes kaçardı

ne kalmışsa elimde atardım
kâğıttı, yağmurda erirdi
kumardı
treffi bir kâğıttı
elimde ne varsa
haybeden harcardım

eksik eksik oynardım
yüzümdü elimdi önümdü arkamdı
saklandığım eksik bir ağaçtı
kovuktu yankılanan küçük sesim
noksandım

her şey biriktirdiğim kadardı
koleksiyonlar hep
noksandı

ölü böcek, kuru yaprak
mektupsuz pul
hepsi noksandı

GÜVEN TURAN'IN İLK ELEŞTİREL DENEMELERİ: *KENDİNİ OKUMAK*

Mehmet GÖKYAYLA

Bir yazarın ya da şairin, hele söz konusu yazar, şair sonrasında dönemin edebiyatı içerisinde kendisine saygın bir konum elde etmişse, ilk dönem yapıtları ayrı bir önem kazanır. Bu yapıtlar, onun geçtiği yolları gösterdiği kadar, ulaştığı yerin temelinde nelerin var olduğunu da okura, eleştirmene kanıtlayacaktır.

Güven Turan'ın bugüne kadar yayınlanan *Yazıyla Yaşamak* (1996), *Çerçevenin Dışından* (2004) ve *Süregelen* (2005) gibi başka deneme, eleştiri kitapları olmasına rağmen, bu yazıda *Kendini Okumak* (1987) adlı kitabını seçmemin nedeni de, yukarıda bahsettiğim durumdur.

Üç bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde daha çok deneme türünün sınırlarında kalan yazılar, ikinci bölümde eleştirel denemeler, son bölümde ise Güven Turan ile yapılan söyleşiler ve bir konuşma metni yer almaktadır.

Kendini Okumak'ta Turan'ın kendi deyişleriyle daha çok ilk gençlik dönemi eleştirileri bulunmaktadır. Kitabın önsözündeki, "Bugün de, eskisi kadar sık olmasa bile, eleştiri yazdığım da amacım ne yazarları, ne okurları, ne de edebiyatı çekip çevirmek, onlara yol göstermek, yönlendirmek... Özellikle, sanatçıya 'şöyle yap, böyle yap', 'şunu niye söyledin, bunu niye söylemedin' türünden sınırlar getiren eleştiriye de, eleştirmenlere de karşıyım. Bugün, 1963'ten bu yana yazdığım yazılara baktığımda, nice acemiliklerime rağmen, savcılığa, yargıçlığa, buyuruculuğa düşmediğimi görüyorum. Artık, bugün yapmayacağım, hiç mi yanlışım yok bu yazılarda? Var tabii, özellikle ilk yazılarımda 'ama'lı saptamalar çokça: 'İmgeleri özgün AMA şu şu şu bilmem kimi anımsatıyor' gibi... O zamanlar, şimdiki gibi, bir sanatçıyı tanımlamada önemli olanın başkalarına benzer yanları değil, benzemez yanları olduğunu pek bilmiyordum." (s. 7-8) cümleleri, yazarın bu yazılardaki eleştiri mantığını kitabın yayınlandığı günlerde kısmen benimsediğini ama hatalı yönleri olduğunu da düşündüğünü belirtmektedir.

Güven Turan'ın ilk denemelerinden birisi olan 'Akımların Tutunması'nda (1963 tarihlidir, yani yazarı yalnızca 20 yaşındadır henüz) yer alan, "Örneğin ikinci yeni ozanlarının çıkış ozanı Ahmet Muhip Dranas'dır, bence. Ama adı ikinci yeni ozanları arasında aranmaz, söylenmez hiç. Oysa Dranas salt şiirin yurdumuzda ilk yazarıdır." (s. 11-12) türünden aykırı tezler yer almaktadır. Hattâ burada yazar yalnızca aykırı bir saptamayı öne sürmekle kalmayarak, aynı zamanda, "Buna İkinci Yeni'yi kendisinin yarattığını söyleyen bir ozanımız çokça kızacaktır, biliyorum ama gerçek de budur." (s. 12) diyerek yazıyı polemige davete de dönüştürmektedir.

Eleştiri ve eleştirmen, daha önce benim de birçok yazımda belirttiğim gibi, edebiyatın en önemli unsurlarındandır kuşkusuz. Turan'ın şiir, öykü, roman dışında eleştiriye de yönelmesinin nedeni, "Artık açıkça ortadadır ki eleştirmenlerimizin sayısı edebiyatı yürütecek çoklukta değildir. Hele doğrudan doğruya eleştiriyle

uğraşanlar çok daha azdır. Salt eleştiriyle uğraşanlar az diye onların yetişmesini beklemek, eleştirmenlerin azlığından yakınmak usa hiç de uygun görünmüyor. Eleştirmenler azsa sanatçıların eleştiriye kaymaları şarttır. Bugün yeni eleştirmenin öncülleri olarak bilinen Anglo-Amerikan eleştirmenlerinin hemen hemen hepsi aslında sanatla yakından ilgili kişilerdir. İngiliz eleştirmen F. R. Leavis hâlâ şiir yayınlar, Ezra Pound'un ve T. S. Eliot'un aynı zamanda kuşaklarını ardlarından sürükleyen birer büyük ozan olduklarını da biliyoruz." (s. 18) düşüncesinde gizlidir. Düşüncenin doğruluğu yadsınamaz elbette ve bugün hâlâ salt eleştiri ile uğraşanların sayısı yazık ki yeterli değildir. Bu boşluğu da, özellikle şiir alanında, yine şairler doldurmaktadır.

Edebiyatın uçlarda görülen akım ve yönelimleri hep ilgi odağındadır Turan'ın. Dadacılar, Gerçeküstücüler, hattâ bir yerde Kübistler bile kendilerine yer bulmaktadır onun yazılarında. Burada elbette aldığı İngiliz Edebiyatı eğitimi sayesinde yazarın rahatlıkla farklı toplumların edebiyatlarını izleyebilir olmasının önemli payı olduğunu söylemeliyiz. 'Kaynağından Kopmayan Şiir' başlıklı denemede yer alan, "Yazı-öncesi toplumların şiirlerine ilk eğilenler, resimde de olduğu gibi, Dadacılar, Gerçeküstücüler ve yazınsal örnekleri pek belirgin olmayan Kübistlerle, çağımızın başlarındaki öncü sanatçılar olmuştur. Örneğin Tristan Tzara, 'Poemes Negres' adlı şiirleriyle, çağdaş şiirde yazı-öncesi şiire ilk eğilen şairlerden biri olmuştur." (s. 40-41) satırları buna örnek olarak verilebilir. Bu gibi denemelerinde Turan, okura, pek anılmayan, okura yabancı olan konularda genel bilgiler de sunarak yazının işlevini arttırmaktadır.

Kendini Okumak'ta yalnızca şiir değil; öykü ve roman da ele alınan türler arasındadır. Kitabın ilk bölümünde yer alan 'Öykünün Kuralsızlığı', 'Öykünün Sürekli Evrimi' ve 'Yeni Bir Tanım mı, Yeni Bir Terim mi' başlıklı denemeler doğrudan doğruya öykü türünün, yazıların yayınlandığı günlerdeki güncel sorunları, 'Anlatıda Eylem ve Olaylar Dizisi' ise hem öykü, hem de romanın anlatı yapısı ile ilgili belirli çıkarımları barındırmaktadır. Güven Turan öykünün de, romanın da, her geçen gün yeni örneklerle geleneksel anlam ve özelliklerinden uzaklaştığını, giderek farklı türler haline gelmekte olduklarını belirterek, özellikle on dokuzuncu yüzyıl romanı, öyküsü ile yirminci yüzyıl romanı ve öyküsünün bambaşka yerlerde durduklarına işaret etmektedir bu denemelerinde. Yazarın bu yazılarından sonra yayınlanan öyküleri ile *Dalyan* (1978), *Yalnız mısın?* (1987) ve *Soğuk Tüylü Martı* (1992) adlı romanları, farklı anlatım teknikleri ve geleneksel anlatımın kalıplarını zorlayan özellikleri ile, burada sözünü ettiği düşüncelerinin de uygulanması gibidir.

Kitabın ikinci bölümünde, Cemal Süreya'dan Metin Eloğlu'na, Oktay Rifat'tan Ahmet Oktay'a, Ülkü Tamer'den Egemen Berköz'e bugün artık hemen tamamı Türk şiirinin ustaları olarak kabul edilen şairlerin şiir, Ahmet İnam ve Vedat Günyol'un deneme, Nezihe Meriç ve Selim İleri'nin öykü kitapları ile ilgili ilk dönem eleştirileri bulunmaktadır Güven Turan'ın. Turan, bu bölümdeki eleştirel denemelerinde doğru bildiğini yazmaktan, belirtmekten çekinmeyen cesur bir eleştirmen tavrı sergilemekte; ele alınan yapıtın olumsuz özelliklerinin yanı sıra olumlu yanlarını da ayrıntılarıyla, kanıtlarıyla ortaya koymaktadır. Bunu yaparken, zaman zaman, Cemal Süreya'nın şiirleri ile ilgili 'Duyulardan Duyarığa' başlıklı yazıdaki, "Türk şiirindeki genel eğilim, dünyanın önce düşünsel-ussal olarak kavranmasıdır. Buna bir tür soyutlama gözüyle de

ÖLÜME PRELÜD

Sözlerimin bir önemi yok
Mazur görüyorum
elit bir işkenceye maruz kalışına.
İşgal kuvvetleri
kal'ayı içerden fethetti.
Özerk bir acı kiraladım
insanlıktan azade.
Barklanınca iki çocukla birlikte
nüfusumla nüfuz kazandığımda
katma değere
yatırdığım depozitoyu alıp dalacağım ben de
çocukluğuma.

Düşsel bir mavilik...
Ömür son/uca ulaşmak içinse
Ömrümü koyup şuraya
Ölümü okşuyorum.
Ölüm'ü okşuyorum.

Alper BEŞE

KAVRUK BİR TEN İÇİN FADO

gökyüzüne uzanmış kızgın kamalar
üzerinde ayak izleri amazonların
akdeniz'in esmer korsanları bilenmiş
direklerinde şehvet büyüyen kadırgalar açıkta
eteklerine sürtündükçe kösnüyen dalgalar

kınından çıkmış çiçek dalında solmuş bıçak
okyanusu ısıtan bir fener gibi keder
pas yüklü bir gemi bekliyor boşalmış limanda
korku atlasa işlenmiş bayrağa rüzgâr veriyor
acıyla ağaran sular gölgelerinden tedirgin

gövdelerinden karamel sızan deniz ağaçları
baltalar çıplaklıktan güneşe sığınır
düşer elmas parıltılarıyla kamaşan mızrak
ellerin yetecekti oysa diriltmeye denizi
bunca beden geçmeden süngüden dokunsaydı bana

Akın ART

SOKAĞIN TELAŞI

İliştirip adımlarını sokağa,
gülüyorsun
dizelere sarılmış,
üşümüş.
Fısıldıyorsun zamanın gölgesini,
telaşlı.
Kaptırmadan gülüşünü rüzgâra
duruyorsun ya öyle karşımda,
düşüyor bütün cümlelerim.

bakabiliriz. Önce her şey kavramsal olarak vardır, güneş vardır, sonra sevilen kişi ya da ısı ve aydınlık. Sevgili ince belli olduğu ya da kömür gözlü olduğu için güzel değildir de güzel olduğu için belirli nitelikleri taşımaktadır... Bu durumda, Türk şiirinde evreni algılamamızın daha çok 'kavramsal' (conceptual) olduğu yargısına varabiliriz." (s. 94) cümlelerinde olduğu gibi, Türk şiiri ile ilgili de, yazıldığı dönem bakımından, yerinde saptamalara ulaşmaktadır.

Oktay Rifat'ın *Elleri Var Özgürlüğün* adlı kitabının eleştirisi olan 'Bir Birleşimin Ürünleri'nde bir kaç örnek dizeden sonra yer alan, "Bu dizeler şiirsel klişeler oldukları kadar toplumcu düşünüyüşünün örneğinin klişeleridir de. Bir öğretinin klişeleriyle konuşmak da çağdaş bir ozana yakışan bir nitelik değildir." (s. 106) cümleleri, bu yazıyı kaleme aldığımda henüz yirmili yaşlarındaki bir şair-yazar olan Güven Turan'ın toplumculuk bağlamında kendi şiirsel görüşlerine de ışık tutmaktadır.

Kendini Okumak'ın üçüncü ve son bölümünde Turan'la yapılan dört söyleşi ve yazarın *Dalyan* adlı romanının kazandığı Türk Dil Kurumu Ödülü törenindeki konuşması bulunmaktadır. Şair ve yazarlarla yapılan söyleşiler, çoğu zaman onların sanata bakışlarını, en az kendi yazdıkları kadar açıklayıcı oldukları için önemlidir. Dolayısıyla söyleşilerin dergi sayfalarında bırakılmayıp kitaba alınması da bu yüzden önemli olmaktadır. Kitapta yer alan söyleşilere gelecek olursak, sözünü ettiğimiz yararın burada da geçerli olduğunu söyleyebiliriz rahatlıkla. Turan'ın ilk romanı olan *Dalyan*, anlatıcının olmadığı, geleneksel roman kalıplarını zorlayan bir anlatıdır. Yazarın anlatıcısız bir roman yazarken, bunu bir tekniği denemek için mi, yoksa bilinçli ve ısrarlı bir seçimle mi uyguladığı sorusu, bir soruya yanıtında geçen, "Kendi hesabıma, 'Balzac romanı'nın o her şeyi bilen ve anlatan anlatıcısına, yazarla özdeşlenen anlatıcıya karşıyım. Yapay bir anlatım düzlemi kurduğum kanısındayım bu tür bir yaklaşımın." (s. 157) sözleriyle açıklığa kavuşur.

Güven Turan, yazı yaşamına başladığı 1960'lı yıllardan itibaren şiirle eleştiriyi, öyküyle romanı birbirinden ayrı görmeyen ama her fırsatta şiirin kendisi için ön sırada bulunduğunu belirten bir şair-yazardır. *Kendini Okumak* da, işte bu şair-yazarın ilk gençlik dönemine ait eleştirel denemeleri bir araya getiren, yer yer fazla cüretkâr, yer yer saptamalarındaki tutarlılık ve yazarının dikkati ile bir genç şair-eleştirmenin önünde yol açıcı olabilecek bir kitap. Yazının başında da belirttiğimiz gibi, Turan'ın başka deneme, eleştiri kitapları da bulunmakta ama onlar, yazarın olgunluk dönemi yapıtları olarak, başka bir yazının konusu olabilir.

Ersun ÇIPLAK

Tartışmak güzel, kavga etmek de... İnsan, düşünce ve değerlerini ifade eder ve savunur, iş kavgaya varsa bile... Kimseyi kırmama, herkesle iyi geçinme gibi bir derdi varsa eğer kişinin, bu süreç sekteye uğrar. Neye inandığı, neyi savunduğu belli olmayan biri haline gelir ki günümüzde buna hiç gerek yok; zira böylesi tipler cirir atıyor ortalıkta.

Bunları, öyle kavgacı biri falan olduğum için söylemiyorum. Aksine mülayim ve şekerleme kıvamında biri olduğumu söyler dostlarım. Elbette düzeyin iyi ayarlanması gerek. Hani kulak memesini yakmaya başlıyorsa muhabbet dilim daha da sivrileşebiliyor, geriliyorum. Ancak bu sözlerimle aletli ya da aletsiz fiziki bir vuruşma halini kastettiğimi düşünmemek lazım yine de. Şair/yazarlar, haydi popüler tabirle söyleyeyim, kalem emekçileri, yazdıkları yazı üzerinden gerçekleştirirler bu eylemi ya da sundukları bildirilerle; hatta ve hatta dost sohbetlerinde...

Dost sohbetleri demişken; birileri böyle ortamlarda yapılan eleştirilerin, dijital ortamdaki bir platformda ya da yalnızca iki kişi arasındaki yazışmalar üzerinden yürüyen tartışmaların vb. dedikodu kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğine inanıyor. Hatta özel bir paylaşım olduğu için yazılarda kullanılmayacağını öne sürüyor. İşte ben buna katılmıyorum. Katılmadığım için de Fuat Çiftçi'nin, *Akatalpa*'nın Eylül 2011 sayısında yer alan yazıma, yine aynı derginin Ekim 2011 sayısında verdiği cevaba bir karşılık verme gereği duymuyorum. Ayrıca, kafa şişirmeye de gerek yok.

Ancak, neden katılmadığımı açıklasam, sanırım iyi olacak. Muhtelif kurumların makale yazım kuralları kitapçıklarında, şahitsiz fikir alışverişleri ve sohbetlerdeki bir bölümün bile alıntılanma kuralları açıkça belirtilmiştir. (bk. http://sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/doc/gb_5-23.jsp) Ama asıl önemli olan nokta bu değil. Çünkü biri hakkında böylesi ortamlara dayanılarak edilen sözler herhangi bir problem yaratmıyor. Ancak, söz sivrilince ve eleştiri kıvamına gelince sorun çıkıyor ortaya. Çıksın.

Her ne kadar bana haddimi bildirme girişimi olsa da, Fuat Çiftçi'nin yazısını, kiralık katil, pardon yazar tutarak edebiyat gündemini işgal etmeye çalışmadığını; böyle bir şey yapmanın şerefsizlik olduğunu düşündüğünü hem telefonda hem de dijital platformda tarafıma ifade ettiği için önemsiyorum. Ancak, Fuat Çiftçi gibi bunu açık yüreklilikle dile getirmeyenler de var. Katakulli yapmanın editörlüğün KPSS'si olduğunu düşündüklerinden olsa gerek hâlâ bir ses vermiyorlar. Bunu açıklayabilmek için kısaca özetlemem lazım.

Bilindiği gibi, kısa bir süre önce içeriği ile başlığı birbiriyle uyumsuz olan Kadın Şairler Bildirisini eleştirmiştim. Eleştireceğim de gürültü yaparak edebiyat dünyasında var olmaya çalışmayı bir mezihmet belledikleri için. Şunu sormuştum bildiriye imzalayanlara: Gülten Akin, Lale Müldür, Zeynep Uzunbay, Didem Madak gibi bazı isimler sizin gibi davranarak mı kendilerine eşsiz bir yer edindiler edebiyat dünyasında acaba; yoksa, sağlam ürünler kaleme alarak mı? Bildirinin yayımlanmasının ardından Mine Ömer'den bana kızdığının işareti olan bir ilet aldım. *cin aysé*'yi okumalarını önermemden belli ki rahatsız olmuştu. Neyse, uzatmayayım, yazıştık ve yazıyı tam okumadan bir tepki verdiği konusunda hemfikir olduk. Anlaşıldı ki malum bir şahıs benim yazımı cımbızlayarak mail-grubuna (grubun adını hiç merak etmedim) yollamıştı. Sonrasında bir sabah Gökhan Arslan'dan gelen telefonla uyandım. Başka bir malum şahsın, bazı kişilerden, kendisi ve benim aleyhime yazılar yazmasını istediğini öğrendiğini

KALPATYA

beyaz durdum! siyah renkler
üzerine turuncu renkler gördüm,
-dilediğini buradan geçirdi herkes-
d ü n y a evimin bahçelerinde gün gün
sayfa sayfa Mürekkep

bir şeytan tüyüne yer açılıyordum
ilk kez beyaz kalpatyatlarına
tek tek, *Siyah/turuncu Siyah/turuncu!*

renkler buradan sıçramış,
Bocsh'un gizemindeki seslere
uydum

“bir seviyordun bir sevmiyordum,
bir seviyordum bir sevmiyordun...”
duydum

yaprak yaprak üstüne,
aşk aşk ile örtünüyor

söyledi. Pes yani. Gökhan Arslan zaten o malum şahsın adını verdi; bir de benim zikretmeme gerek yok şimdi.

Bu kadar yeter kanaatindeyim.

Şunu söylemeliyim ama: Bildiriye imza atan kadın şairlerden birçoğunu tanımam. Hiçbiriyle kişisel bir husumetim de yoktur. Ürünlerini dergilerden takip ederim sadece. Ürünleri ile ne kadar var olabiliyorlarsa benim için de o kadar varlar. Ancak, bahse konu yazıyı yayımlamamın ve aldığım tepkilerin ardından birkaçıyla konuşma fırsatım oldu. Ki konuştuğum kişilerin hepsinden (sadece biri hariç), bildirinin, kitabı henüz çıkmış birisi tarafından reklâm amaçlı kaleme alındığını geç fark ettikleri için attıkları imzadan pişman olduklarını öğrendim. Başka birkaç kişi ise, meselenin reklâm olduğunu bildikleri için bildiriye imzalamadıklarını söylediler. Bir kişi ise (sadece diyerek belirttiğim şahıs), “aman n'olcakmış; (malum şahıs istedi) imzaladım” dedi. Sözünün arkasında durmamakla ve edebiyat dünyasında yersiz kirlilik yaratmakla suçladım onu; atılan imzanın bir sözleşmeyi onaylamak anlamına geldiğini söyledim. “Meseleyi büyütüyorsunuz siz Ersun Bey!” demesi üzerine ortam gerildi ve kendisiyle bütün hukukumu bitirdim. Anlaşıldı ki kendini siyasi aktivist sanan birileri sosyalist ve feminist hareketin rantını yemeyi kafaya koymuştu. Ürünleri ile değil de cinsel ayrımcılık edebiyatı üzerinden kendine bir yer edinme amacıyla hareket edenlere *Bingil Hayvan*'daki yazıyı okumalarını öneriyorum. (<http://bingilhayvan.blogspot.com/2011/10/bak-bu-asansor-turk.html>)

Uzun sözün kısası; meselenin içyüzü artık ortaya çıktığına göre, bildiriye yayımlayan gazetelerin yayımladıkları reklâmın ücretini tahsil etme; kandırılan editörlerin de konuyu mahkemeye götürüp tazminat isteme hakkı doğar mı, doğmaz mı? Ne dersin Cihat Duman?

karayazi.editor@gmail.com

SIR MESELİ

*âh o derin susuzluk, kanımdaki
dalgaların durmadan, durmadan, durmadan
yazıp sildiği*

1.
biz bu sokağı fesleğenli bilirdik, ezelden
şurada bir çeşme vardı hani
suyu güvercin sebili, gölgesi söğüt!
semâvi bir şey midir iyilik
neresinde konuşlanır sonsuzluğun
-o son susuzluğun!-
kötülük neresinde?
saldım atımın dizginlerini, uzaktan
tanrı görünüyordu ve kan rengindeydi
ufuk çizgisi
bir cebimde gizlice okşadığım
tetiği taze çekilmiş bir gökyüzü
ötekinde topaz benekli bir yavru pars!
korkmayın tehlikesizdir, ısırmaz
ve beyazdır düşleri, bir zencinin dişleri denli
yaralarım: gizli celbim:
mahfi kenz!

2.
bozaltıyor kendini bir ip yeryüzüne doğru
“bıktım ey! bıktım ey! bıktım ey!”
ne çok yalansınız ah, ne az sâhi!
kaplumbağanın bağasında üç kelebek
üç kinkanaat melek!
biri evvel, biri âhir, uçtu biri
hangi kehanetiydi yuhanna’nın
ve hangi güldü, erken açardı
sustu! bunca yıl inandığımız sanrı
:yok dünyanın kalbine tuttuğumuz aynada
buğunun zerresi dahî!
biz hâlâ, biz hâlâ, biz
hâlâ bir tufan bekliyoruz
boyumuzu aşmışken alazlı su

3.
ben şimdi hangi eyvanlara döksem yüzümü
ben şimdi hangi kuyuya!
maviyemiş bütün nazım
âh o çocuk nazarım!
kendî ışığımmış meğer
kamaşkturan gözümü
;
çıkıyorum bütün oyunlarınızdan
sırtında bir doru atın
kırıldım
soyumdan
bu sonuncuydu
artık başka tanrı gelmeyecek!

4.
düşümü yor! düşümü yor!
hamayliler acı safran kokuyor
ah o meyil: *gitmek ve bir daha dönmek!*

AŞKIN AYRILIĞINSA 2

Kar kefendir dedi babam
Beni kışlık gömlekleğimle gömün
Bozuk lehçeli gurbetinin dişli bir hayata armağanıdır
Bir tek şeyi doğru söylemiştir o da öldükten sonra

Bilirsin dedi kargalar göç etmez, sadece yer değiştirir
Sabahtan akşama eğleştiği iki bulut arası
Aşklar da öyledir, taşınır hicretsiz yaraları gövdenin büyük
kışına
Değdikçe zamanla ince bir yel, bir desen kalın kumaşlı
Yıkılır devrik cümleler kalbe, lügatler anlam değiştirir

Her kendiyle zifafın doygunluk ertesinde
Orda işte sabahın ütüsüz dilinde yürünmek içindi kar
Katlanmak içindi, kaymasız zeminlerde uçmayı hatırlamak
Bilhassa bizi kendimize anlatacak gizli bir acemiliğe
dadanmıştı
Bilinen bir kimsesizlikti adı kayıp ilanlarında
Hem adlar da atlarımız gibi gabya duraksa niçin
hatırlanmasın

-Özlemek yokuşunda ateşin çıkmıyorsa
Kalbindir tutukluk yapan silahlar değil-

Biz ki bir sonrasızlığın yarısıydık, babamla ben
Badehu deyip başlamıştık söze sonunu nasılsa
getiremeyecektik
Kuvvesinden duyuyorduk yağmurunu ama her şeyin
Yolun tek şeritli uzaması içimizde, ağır yanan ateş
Aştık hu’ylarını gecenin bade’yi divite döktüğümüz gün

Nasıl da düşüktü tetiği sıcak kış serin vapurda
Her yoluk mecazını sesim sandığım ipek...
Devrilirken örse ömrün nitrojen kabarcığı
Rahat bir uyku değildi ayazını üstüme çektiğim kin
Yolda tıslayan öfkesine yenildiğim oksuz kirpi*

1-3 Ekim 2011

* Öksüzse oksuz olmalı kesin
Arza sığmayan kalbi kel şarkısıyla
Her kirpinin yarasını
Gökhan Arslan’dan bilin

TAŞRANIN SUNAĞINDA: SUSUZ YAZ

Hakan BİLGE

Metin Erksan, Susuz Yaz'ı (1964) Necati Cumalı'dan uyarlamıştı; fakat *auteur*'ün orijinal katkıları söz konusu uyarlamayı eşsiz bir başyapıtı dönüştürdü. Fonda taşranın sunağında toprak ve su mülkiyetine dayanan bir öykü vardı; arka planda ise röntgencilik (voyörizm), fetişizm, kısacası cinsel dinamikler... İki başlık altında bakacağız filme: Mülkiyet Sorunu ve Cinsel Göstergeler.

Kuşkusuz mezkûr iki kategori birbirine içkindir. Nitekim birbirine sarmaşan bu konuları kimi kez yan yana değerlendirme olanağına sahibiz. Başlayalım öyleyse...

Mülkiyet Sorunu

“Zalime boyun eğen adam da zalimdir.”
(Hasan, Susuz Yaz)

Susuz Yaz Anadolu'nun kapısını çalan bir filmidir. Mevcut kırsal coğrafya Ege (İzmir-Urula dolayları) toprağıdır. Toprak mülkiyeti dolayımında çok eski bir sorunla karşı karşıyadır köylüler: Su sorunu. Tarlalarının kızgınlığını (Buna seksüel kızgınlık eşlik edecektir.) serinletecek su, Osman (Erol Taş) ve kardeşi Hasan'ın (Ulvi Doğan) toprakları/mülkiyeti sınırları içindedir; dolayısıyla sorunun kökleri tam da buradadır. Varolan suyun kendi tarlalarına ancak yeteceğini vurgulayan Osman, diğer köylülerle ölümüne bir mücadeleye girişecektir. Kuyu suyunu hemşerilerinden esirgeyen bu gaddar adam, kardeşinin karşı çıkmasına karşın düşüncelerini bir bir uygulayacaktır. Mahkeme ise mahkeme, zorbalık ise zorbalık, kavga ise kavga, ölüm ise ölüm...

Taşranın öfkeli adamı Dul Osman ve kardeşinin ilişkileri feodal strüktürün göstergelerini sunar bize: Ağabeyinin, haksız da olsa yanındadır O. Sebebi basit: Çünkü büyük olan ağabeyidir. Büyüklerin sözüne karşı çıkılmaz, boyun eğilir, itaat edilir. Bu nedenle kardeşini elimine etmekte gecikmez Osman. Önce suya sahip olur, ardından kardeşinin karısı Bahar'a (Hülya Koçyiğit). Mülkiyetin farklı görünüşleri gelir tek kavşakta buluşur: Egoizm.

Osman bununla da yetinmeyecektir...

İlk başlarda, mevcut suyu kendi toprağını sulamak maksatlı kullanırsa da, suyu parayla satın almak için kendisine başvuran köylülere “hayır” diyemeyecektir. Varolan her şeye sahip olma kaygısındaki Osman, bunu başarır da...

“Sahip olduklarımızın artık bize sahip olmaya başlaması” (Macbeth'e selam olsun...) gibi, açgözlülüğün de, hırsın da, tutkunun da bir sonu vardır ama...

Erksan, Susuz Yaz'la aynı yıl çektiği Suçlular Aramızda adlı yapıtında, burjuvazinin hükmetme arzusu ve iktidar kaygısına olabildiğince özgün sahneler yaratarak bakmıştı. Metresinin (*Femme fatale* arketipiyle bağları bulunan bir Leyla Sayar) çıplak vücudunu paralarla örten burjuva (Ekrem Bora), aynı zamanda iktidarın simge-nesnesi konumundaki dünya küresini de elinde tutuyordu. Sahip olma, hükmetme, söz geçirme en eski dürtüyle birleşiyordu sanki; ikellikle. *Modernizmin* (modernity) kibar beyefendi figürleri, sahip olmaya alışmış, bütünüyle dejenere hastalıklı figürlerdi... Nitekim burada, “çevresinin kurbanı” olduğunu

dillendiren bir özne söz konusudur. Bu çevre lüks içre konumlanmış kaymak tabakadır esasen. Sevgi ve şefkatin yerini ilgisizlik ve izole bir yaşamla tebdil ettiği bir uzam. Erksan, çocukluk travmalarını da ima ederek *Freudyan* damara kilitlenir adeta. Öyküyü cezbeden noktalardandır bu. Her şeye sahip olmak, mutluluğa ve huzura sahip olmak anlamına gelmemektedir.

Susuz Yaz'da da sahip olma tutkusunu, sahip olunanların ötesine geçerek amaç ve aracın karıştığı bir noktaya düşümlenir. Ardından sahip olunanları koruma ihtiyacı doğar ve yine çatışma baş gösterir. Bunda motive edici element seksüel problemler olarak da belirlemektedir.

İşte buradan, Susuz Yaz kanalıyla cinsel göstergelerin doğasına bakmaya başlayabiliriz...

Cinsel Göstergeler

“Kadın kısmını ara sıra korkutmak iyidir.”
(Osman, Susuz Yaz)

Metin Erksan, Suçlular Aramızda da dâhil olmak üzere, Sevmek Zamanı (1965) gibi zamanını aşan çizgidişi yapıtlarında da cinsel fetişizmin değişik boyutlarını perdeye taşımıştır. Suçlular Aramızda, temelde *kara film*'in (*film noir*) stil araçlarından beslenen ve tematik olarak da burjuva-proletarya diyalektiğinden hareketle sınıfsal çatışmaları gözlemleyen bir filmidir. Filmde burjuva sınıfından Mümtaz'ın (Ekrem Bora) sekreterinin bacaklarındaki jartiyeri okşarken, edimselliğine eşlik eden coşkulu sözleri, yine mülkiyete ve perde arkasındaki hastalıklı bünyeye dikkati çekmek içindir. Kadın bir arzu nesnesi olarak satın alınabilir bir metadır... Sevmek Zamanı ise Michelangelo Antonioni'nin modern ve karmaşık (complex) yapıtlarının çizgisinde resim-suret ilişkisini aralayan, tasavvufi açılımları da bulunan bir melodramdır. Burada da manken fetişizmi söz konusudur.

Susuz Yaz'da ise olağanüstü bir şey olur:

Silahını da (iktidarın istiaresi olarak *fallus*'ün ve cinsel eylemselliğin göstergesi) sakladığı korkuluk üzerinden prova yapar Osman. Korkuluk, kadının teşbihidir burada. Korkuluğun kafasına tülbent takar ve onunla Bahar'mış gibi konuşur... Hasan ve Bahar, buluşmalarının imzasını korkuluğa ayna tutarak atarlar... Ve yine Osman, kardeşi Hasan'ı öldürme provalarını korkuluk üzerinden gerçekleştirir. Sinemasal olarak unutulmaz anlardır bunlar. İnsan-doğa ilişkisi, gerçek-suret diyalektiği defaatle sorunsallaştırılma olanağı bulur bu sayede...

Bir diğer cinsel gösterge ise voyörizmdir.

Kardeşini ve Bahar'ı odasından röntgenleyen Osman, eşi ölmüş, orta yaşı biraz geçkin bir adamdır. Bütün rontlama edimleri zamanla kardeşinin karısını elde etmeye dek uzanacaktır. Hayvan sağarken okşayıp Bahar'ı izlemesi, hatta hayvanın memelerini emmesi özellikle filmin doruk noktalarındandır. *Yaratıcı yönetmen/auteur* Erksan, Osman'ın tecavüz saldırısının ardından bir sürüngene, kertenkeleye yaptığı *kesme* (cut) ile hem Osman'ın sadistik psikolojisini vurgulamış olur ve hem de doğanın kalbindeki insanların tamamen doğal yaşamdaki gibi hareket ettiklerini betimleme imkânı bulur. Bu vizyon, Japon sinemacı Shohei Imamura'nın Narayama Türküsü'ndeki (1983, Narayamabushi kô) insan-doğa çeşitlemeleriyle buluşarak evrensel bir çizgiye konumlanır.

Sadistik ve kompleks (complex) bir sahne de Osman'ın, tavuğun boğazını kesip Bahar'a fırlatması ve ardından

KIRIK DÖKÜK AŞK PARÇALARI'ndan

4. BELKİ BİRAZ BAHAR

az önce uyandın
daha çaydanlığı bile koymadan ocağa
ahıra gidip hayvanları yemledin sevinçle
avluda, fırtına gibi uğulduyordu kuyunun kalbi
yanı başındaki masada yarım raki kadehleri
boş şişeler, olduğu gibi duran meze tabakları
sigara yanıklarıyla dolu kahverengi örtü
radyoda hâlâ göç türküleri çalıyordu

kaç zamandır yalnız yatıyorsun şu geniş yatakta
o gittiğinden beri, günler yıl hızıyla geçiyor
sahile iniyorsun arada bir
vapur düdüklarını bekliyorsun, denizin yarılma sesini
ama hep martı çılgınlıkları karşılıyor seni
gözlerin ufukta, o ince çizgiye dalıp gidiyorsun

oysa kimler vardı dün gece o masada, hiç hatırlamıyorsun
kimler anıldı kim bilir
nelerden konuşuldu gece boyunca
kırık dökük aşk öyküleri, vaktinden önce gitmeler
sahi, ölenler olmalıydı bir de
bir yatağı sonsuza kadar boş bırakanlar

isteksizce dolaştın avluda
başında inanılmaz bir ağrı
içinden gelmedi masayı toparlamak
mutfağa girip bir şeyler hazırlamak
her şeyi olduğu gibi bıraktın
o gittiğinde nasıl bıraktıysan

sahile ineceksin yine, içinde yararsız bir umut
denizin patladığı o korkunç anı bekleyeceksin

histerik kahkahalarla gülmesi çığırından çıkmış insan
psikolojisini ifade etmek için elzem birer görüntü yumağına
dönüşür. Ve Osman şöyle der: “Kadın kısmını ara sıra
korkutmak iyidir.” Sahip olunan arzu nesnesi, itilip kakılan
bir ev hizmetçisi değildir sadece; aynı zamanda bir seks
bekçisidir. Ataerkil sistemin işleyiş mekanizmalarından biri
de budur aslında. Tarlada çalışan, ocakta ekmek yaratan
kadın; söz sahibi erkeğinin gölgesinde bir korkuluğa
dönüşür...

Necati Cumalı'nın özünde cinsel referanslarla örülü
yapıtına Erksan, bu tarz akılda kalıcı sahneler ekleyerek
Türk sinemasına konjonktürel anlamda devrimci mührünü
vurur. Özelde Metin Erksan'ın ilk dönem yapıtlarının
tamamlayıcısı ve de uzantısı olan Susuz Yaz, taşranın ortajın
değerlerine bakarken; genelde ise, evrensel bir sorunu,
insanın bünyesinde taşıdığı ve gölgesi gibi kendisiyle birlikte
gittiği her yere götürdüğü güç ve iktidar itkilerine değinerek
enternasyonalizmin kapısını aralar. Ki bu sanatsal (artistik)
güç, Berlin Film Festivali'nde filme büyük ödülü de (Golden
Berlin Bear) kazandıracaktır.

Teşekkürler Metin Erksan...

TASA

tasalanma gönül
gelirken göremediklerini
giderken görürsün

birlikteyken yaşayamadıklarını
özlerken yaşarsın
bir şehirde, bir kadında

toprağı, suyu ve gökyüzünü
bir de kadını
konuşurken dinleme kendini
susarken söyle derdini

gelmenin bir yolu var
dünyaya
gitmenin yüz bin

gece yola çıkan yol alır
gündüzün çıkan gün alır ömürden

Mürteza TOK

SİRTE'DE VAR BİR YUSUF

Çılgın bir kayayı dağ olsa tutmaz Kaddafi
kadife coğrafyamız, kendi sularına gömer bizi
bütün yavrularıyla vurulmuş bir pars
coğrafyamız kendi sularıyla gömer bizi
başka göklerin başka şahinleriyle vurur
ölümlerin en güzeli kendi elimizle gelir
alınımız, serhadı aşkın ellerin alnında durur

Muhibbi, bismillahla mekdanıldı
öfkeyle büyüyor çocuklar. büyüsün!
koka kolayla iftar! yarabbi, bende bir ben var
geceye çekilmiş yıldızlı bir peçe
gibi duruyor işte
bıyıkları sümüklü, saçları kaşlarında çocuklar.
yani bir çocuk yağlanıyorken etleri libas, karışmış adamlara
-özgür ve barış dolu bir yaşam biçimi yoktur çünkü tanrı
vardır
çünkü ağlamaklıdır insanoğlu yeraltını, çünkü fiberoptik
uzaklıklarla dokunamıyor kimse kalkık kabuklarına.

Kelimeler de hesap sorar bizden elbet
sen öyle kuyular içinde günahkâr Yusuf
sen öyle, tutku gömleğini yırtmışken sırtından
sen, adidas ayak kaplı halkının uzattığı kayaya
bütün yavrularıyla vurulmuş bir pars. vahşi
bir gül gibi aralık bırakarak kalbini!

ORHAN VELİ’NİN ŞİİR SEÇİCİLİĞİ

Tuncer UÇAROL

ÜNLÜ ŞİİRLER, BEĞENDİĞİM ŞİİR ÖLÇÜTÜ

Türk Dili dergisinin Aralık 1975 sayısında, Orhan Veli Kanık (1914-1950)’ın 25. ölüm yıldönümünde bir sormaca vardı ya... “*Bir seçki hazırlarsanız Orhan Veli’nin hangi şiirlerini seçerdiniz? Neden?*” diye soruluyor, 17 usta edebiyatçımız yanıtlıyordu ya...

Yaşamöyküsü (ve monografi?), inceleme, dil çalışmaları yapan *Hikmet Dizdaroğlu* (1917-1981) da bizim gibi şiir seçme işinin çok güç olduğunu görmüştür. O sorunsalı şöyle vurgular; bu arada şiir seçme yolunda bize üç ölçüt sunar:

“*Şiir konusunda en güç iş, bir ozandan ‘seçme’ yapmaktır. Hangi şiirlerini, niçin yeğliyorsunuz öbürlerine? Bunun yanıtı kolay değildir. Sizin beğendiğiniz, ozanın kişiliğini daha iyi yansıttığını sandığımız şiirleri, başkaları seçkilerine almayabilirler.*

Kimi ozanlar vardır ki, adları anılınca, belleklere yerleşmiş birkaç şiiri anımsanır. Bunları seçerseniz, genel bir beğeniye katılmış olursunuz, kimse de yadırgamaz. Orhan Veli’nin de, ‘Kitabe-i Seng-i Mezar’dan başlayarak, böyle birkaç şiirini anımsarız hep. Ancak, onları birbiri ardına sıralamakla gerçek bir seçim yaptığımızı sanmıyorum.”

Burada; bence Türk şiiri içinde *Garip* kitabıyla birdenbire belirip üç ada gibi duran o ünlü, ilginç üç *Garip* şiirini, biz de anmadan geçmeyelim. Elbet en ünlü olanı, 1 Ekim 1938’de *İnsan* dergisinde yayımlanan, ilk olanı:

“KİTABE-İ SENG-İ MEZAR I

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar;
Hattâ çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi;
Kundurası vurmadığı zamanlarda
Anmazdı ama Allahın adını,
Günahkâr da sayılmazdı.
Yazık oldu Süleyman Efendi’ye”

Dizdaroğlu bu şiirin adını da verdikten sonra, belki bu şiirin ve öteki bazı ünlü *Garip*’lerin tartışmalı özelliklerinden olacak, “ünlü şiirler ölçütü”ne takılmakta; bu ölçütün bir seçki hazırlayıcısını doyurucu seçimlere götürmeyeceğini belirtmektedir. Buradaki ölçüte biz “okuyucu ölçütü” de diyebiliriz. Dizdaroğlu burada, okuyucu seçimlerindeki ölçütlerin tartışılması alanına da girmektedir. Kuşkusuz her “ünlü şiir”; iyi şiir, güzel şiir, önemli şiir değildir... Özünde, çoğu kez doymun / doymusuz değildir... “Önemli şiir”lerin, “iyi şiir”lerin de (ödül kazanan filmlerin de) her zaman fazla ilgi çekemeyeceğini biliyoruz... “Güzel şiir”ler de kişiye, zamana göre ilgi toplar... Ama ilgi onlara olduğu için bu yapıtların da seçkilerde yer alması kesinlikle düşünülmelidir.

Elbet “ünlü şiir”lerden bazıları da iyi şiir, güzel şiir ya da önemli şiir olabilir. Bu niteliklerin, bunlardan başka

niteliklerin (ölçütlerin) de iki üçünü bir arada içinde taşıyabilir.

Diyeceğim, bazen de (çok zaman da?) karma yola gitmek gerekir: Şiir seçmelerde ikiz, üçüz olan, birbirine benzeyen benzemeyen çoklu ölçütler de kullanılabilir. O şiirler pırlanta gibi parıltar çünkü.

Dizdaroğlu’nun “bir seçki için” düşündüğü ölçütler şunlar görünüyor:

- Beğendiğim şiir ölçütü... Daha da bilinen deyişle, “Severim ben o şiiri, kim ne karışır ölçütü”... (Buna ünlü şiirler de dahildir bir iki olasılıkla...)
- Ozanın örnekleyen şiirler ölçütü.
- Ozanın tanınmış şiirleri ölçütü: Ünlü şiirler ölçütü.

“BOŞ LAKIRDI” ETMEMELİ ŞİİR

Dizdaroğlu bu arada bize Orhan Veli şiirlerinde gördüğü başka nitelikleri de çizi çiziveriyor; elbet bu nitelikler de her şiirde aranmalıdır:

“*Orhan Veli, kendi deyişince, ‘boş lakırdı ile yetinmeyen’ bir ozandı; ‘emeğe saygı gösteren’ bir ozandı; ‘kolay okunan mısraın kolay yazılır bir şey olmadığını’ bilenlerdendi. Bundan ötürü de şiirleri arasında bir ayırım yapma yoluna gitmek, insanın kolayca üstesinden gelemeyeceği bir iştir.*”

Buralardan şu şiir seçme ölçütünü de çıkarılabiliriz, bu da çok önemlidir:

Bir şiir boş (fazla) sözlerle okuyucuyu oyalayıp durmamalıdır. Salt söz yığını olmamalıdır. Şair, emek verip fazla sözcükleri, fazla tümceleri, gün gün, hafta hafta okuyup okuyup ayıklamalıdır... Şair, “Çok taslak çalış, dergilerde az yayımla. Kitaplarına da onlardan seçmeler al.” diyebileceğimiz bir ilkeyi kılavuz edinmelidir. O. Veli gibi, bilinen “yazım imleri”ni (noktalama işaretlerini) de şiirde gerektiğinde sözcük gibi, tümce gibi kullanma bilinci taşınmalıdır... Kısa şiirlerde bile...

Benim “kısa şiir” dediğim ise, ölçünleme’ mde (standardizasyon’a gitmemde) 6-12 dize arasında yazılan şiirlerdir... Daha az sayılı olanlara “mini şiir”, 13-20 dizeli olanlara “ortaboy şiir”ler kavramını taktım kulaklarına... *O.V.nin kendisinin yayımladığı beş şiir kitabında toplam 80 şiiri var; bunların 14’ü (%17,5) mini şiir, 48’i (%60) kısa şiir... Bu iki kümeyi oluşturanlarda -az dizelilerde- bile (toplam %77,5’te) yazım imlerini sektirmeden koymuştur!.. Hem de düzyazıdaki gibi konulması gerekli “tümce bitiş imleri”ni (:, ., ..., !, ?) bile, özellikle şiir bölümleri ve şiir sonlarına koymasına hiç gerek yokken 14+48= 62 şiirinin 60’ında yerine yerleştirmekten geleneksel olarak kendini alıkoyamamıştır... Biri, sadece yukarıdaki şiiri; sonunda “nokta” görünmüyor. Varlık’ın *Bütün Şiirleri* baskısında (10.b. 1966) da öyle... 62. şiiri de; *Vazgeçemediğim* kitabının önsözşiiridir, YKY’nin *Bütün Şiirleri* baskısında (24.b. 2008) herhalde aktarma dalgınlığından olacak, öyle noktasız kalmıştır. Varlık baskısında ise o nokta, üç dizelik o şiirin sonuna eklenmiştir (©)...¹*

O üç dizelik yaşama sevgisi (doğa sevgisi) dolu başlıksız önsözşiir şöyle, YKY’nin derlemelerindeki *Vazgeçemediğim* kitabında:

“Deli eder insanı bu dünya;
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku,
Bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç”

ORHAN VELİ DE BAZI ŞİİRLERİNİ DAHA ÇOK ÖNEMSERDİ

Orhan Veli, az sözle, ayrıca %77,5 oranında mini ve kısa şiirleri ile diyeceklerini derken (yani hem dizeleri kısa hem şiirleri kısa), bir de 36 yıllık kısa ömrüyle ve fazla şiir yayımlamadan, ünlü ve önemli olunabileceğini de kanıtlayan, çok önemli, ünlü bir örnek de.

Şair Abdülkadir Budak'ın çıkardığı *Şiir Odası* dergisinin Şubat 2000 sayısında "Bir Ozan Kaç Şiir yazmalı?" konulu bir yazı yazmış, değerli ozanlarımızın ne denli az şiir yayımlattıklarını örneklemiştir... O yazımda Orhan Veli de önemli örneklerimden biriydi; şöyleydi:

"Ayrıca, çok yayımlatmanın ozan açısından o denli önemli olmadığını, 1914-1950 yılları arasında yaşayan Orhan Veli'den biliyoruz. Elimde; Kasım 1966'da onuncu baskısına ulaşan *Bütün Şiirleri var onun. Varlık Yayınları*ncı basılan bu kitabının arka kapağındaki tanıtı şöyle:

'Orhan Veli, hayatında beş kitap yayınladı: *Garip (1945)*, *Vazgeçemediğim (1945)*, *Destan Gibi (1946)*, *Yenisi (1947)*, *Karşı (1949)*. Bu beş kitabında çıkan şiirlerin toplamı 78 dir. Kitap halinde çıkmamış ilk şiirlerinden 66 ve son şiirlerinden 12 tanesinin eklenmesiyle meydana gelen bu eser ilk defa 1951 Ocak ayında yayınlandı. Ondan sonra eklemeler ve düzeltmelerle daha dokuz defa basılarak elinizdeki şu son şeklini aldı.'

Orhan Veli'nin tüm şiirleri toplamı da 156 görünüyor... *Şiir yayımlatma yaşamı da 1936-1950... Kitaplı yaşamı ise 1945-1949...*"²

Bu yazımı gözden geçirip yeniden yayımlatsaydım; "şiirlerin > edebiyatın genel yapısı"nı bir de sayımlamalarla (istatistikle) çapraz denetleme düşüncesinde olan ben, o tüm geçmiş baskıları da göz önünde tuttuğumu düşündüğüm *Bütün Şiirleri* kitabının elimdeki 2008 baskısına bakarak, bu sayımlamayı yeniden yapardım... Daha tam bir sonuca varmak için... Üstelik bu baskıda O.V.nin yayımlanmış yayımlanmamış, kitaplarına aldığı almadığı, tüm şiirlerinin kümelendirilmesi yapılmış ayrı bölümlerde.

En iyisi, o işlemi, bu bilgiler önümde duruyorken ben sığağı sığağına şuracıkta yapıvereyim hemen:

ORHAN VELİ'NİN KİTAPLARI:

Garip (2.b. 1945)..... 36 şiir (en çok 19 dizeli)
Vazgeçemediğim (1945)... 11 şiir (en çok 20 dizeli)
Destan Gibi (1946)..... 1 şiir (kitapşiiir; 178

dize)

Yenisi (1947)..... 15 şiir (en çok 28 dizeli)
Karşı (1949)..... 17 şiir (en çok 38 dizeli)
Toplam..... 80 şiir

KİTAPLARINA GİRMEYEN SON ŞİİRLERİ

- Sağlığında Yayımlananlar..... 8
- Ölümünden sonra yayımlananlar.....
5- Dergilerde yayımladığı ama kitaplarına almadığı
- eski biçimli şiirleri..... 29
- yeni biçimli şiirleri..... 33
- Sağlığında yayımlamadığı yeni biçimli şiirleri..21
Toplam..... 96

Genel toplam.....176

Orhan Veli, 1936-1950 yılında beş kitap çıkarmış, onlarda toplam 80 şiiri var işte.

Şair Osman Serhat Erkekli'nin Haziran 1981'de bana armağan ettiği (üstüne tarih atmışım, oradan biliyorum) *Yenisi* kitabının ilk baskısı var bende; tamamı 31 sayfa!.. İçinde topu topu 15 şiir...

Öteki üç kitap da işte 11 şiirli, 1 şiirli, 17 şiirli.

Üstelik toplam 80 şiirin 14'ü mini şiir, 48'i kısa şiir...

Bu dökümlerle; günümüzde çok şiir yayımlanan, ortaboy (13-20 dizeli) ve uzunca (21-30 dizeli) şiirleri seven özellikle genç şairler ve onların şiirlerini yayımlayan dergi, yayınevi yöneticileri için yinelemek istediğim; Orhan Veli'nin "Dergilerde yayımladığı ama kitaplarına almadığı" şiirleri toplamının 29 + 33 = 62 olduğu... Neredeyse çıkardığı beş kitabındaki toplam kadar şiiri kitaplaştırmaya değer görmeme seçiciliği... 62 sayısı, yukarıdaki döküme göre biraz daha fazla da denebilir üstelik... Dizdarolu'nun dediği gibi şiirde "emeğe saygı gösteren", "kolay okunan mısram kolay yazılır bir şey olmadığını" da bilmek gerekiyor Orhan Veli gibi. Elbet günümüz şiirinde kolay okunamayan o zorlu metinler için, herhalde daha fazla emek vermek, özen göstermek de gerekiyor.

¹ Öte yandan, Varlık baskısında bu üç dizeli önsözşiirin ilk dizesine virgül konmuşken, sanki YKY editörü de (ya da gerçekte Orhan Veli) onu -yerinde olarak- noktalı virgül yapmıştır! --- Ah şu dizgi yanlışları, ah şu düzeltmeler, ah özensizlikler, ah başka nedenler!.. Şair de yapabiliyor bunu, matbaa ya da kitabı yayıma hazırlayan da... Bilgisayar bile yapabiliyor...

² Varlık baskısında (1966) arka kapakta, "Bu beş kitabında çıkan şiirlerin toplamı 78 dir" deniyor ama aynı kitabın içindeki şiir sayısı 81'dir...

ŞARKILI SORU*

Gölgeme iliştirin
Uykulu gözler seni arasın
Ezsin beni, iyi mi?
Sızıyı içine batır
Ezgini duyur
Vadiye koşalım
Kalabalık şarkımıza
Şarkta öğretmenlik yapalım
Kimler kurnazlık yapıyor
Kaç çocuk yapalım
Ağlamadan önce gülmek yapalım
Bayım, gölgemi eziyorsun
İçimde kaç çocuk büyütüyorum
Kaç acıya gebeyim
Niye atanamıyorum
“evlenemiyoruz” desem
Çocuklarım düşünüyor
Ve üşüyor
Nasıl olur
Kardan adam eriyor
Ben hâlâ diriyim
Güneşe yazgılıyım
Rüyalar görüyorum
Tutkulu ve tutsak
Öpüşüyoruz
Ama rüyada
Gelişir ülkeler
Kapı açılır
“cehennem “ olur
İntiharlarla harç karar
İçimizdeki kahraman
Ölür
Kaç çocuk yapalım beyim
Beygir gibiyiz hâlâ
Halka muhtaç
Ve aç

30 Ağustos 2011

*Kaan Aktuğ

SAYRILIK

annem bir ters bir düz öerse
ipsiz sapsız buluttan
rüyama peri oğlu
girer belki unuttur
eve gömdüğüm göğü

iyi mi unutmak
yavan hayal deyip de

kızım denizden geçmiş
dileklerden yakarsa
kurudal boynuma mum
belki erir benim de
eyvan olası gelir
evinin eteğine

iyisi mi unutmak
sakil düşmüş deyip de

köprü
derdim boyunca
olsaydı çifte geçit
el etmeden geleni
buyur edip hiçime
söyletirdim ateş ne

iyisi mi unutmak
derin melal deyip de

geceli atın beyi
kaç konaklık mesafe
kendini tavaf edip de
kendini benden önce
belcesinden vurdu ya
düşük yıldızım nice

iyisi mi unutmak
şafak söktü deyip de

BENG ŞİİRLERİ

Ece Ayhan'a

I
menfes takıldı.

camcı mendir üfürükendi, sarıya kanan düşte rüzgâr
seslendi yastıklarına. ıslanan çarşaflara dolanan bir beng
dedim.

pencerenin boşluğunu gidermek çamura denk geldi. altı boş
yer kürenin üstü boş. sen geldin, tam geldin tufan girdi
camdan. üstü dolu gökkürenin altı dolu.

kırık o kalede, bu cama menfes takıldı.

II
uğultunun süpürdüğü, akşama uzanan bir akrep boyuydu
zaman, affetmedi boşluğum dölleney odayı.

isviçre battaniyelerinde karaşın rüyalar, döndükçe telefonları
çaldıran makineler, üzerimde sızan bir kara kedi... sarıda
kalanlar orada kaldı.

bir beng dedim. avuçlarda açılan yollarda, çamurları da
rüzgâr süpürdü.

gök şendi, her halükârda gök de bir bengti.

III
Kurak dalgaların varlığı korkutur boğazı ve kirli midye
pisliği pantolonlarıyla çocukları. İyisi mi sen kotarma
hikâyatı, Emirgan sahilinde donsuz bir anı beng der mi,
dersen tut ki dedi, boşluğa sıkma silahı.

Boş anımın dumanı dururken, bir pervaz önünde oturmuş
kadın bulanmak gayretinde. Bu cürüm bir cerrah elinde
tanımlanmalı. Benim cürretim sorulmamalı cürüme. Ve her
denizde, yosun deltasında durmak, ceviz belki meşe,
sandıklarda defnedilmek gerektirmeliyse susmalı bengten
dazlak ya rüzgâr ya tufan ya fırtına.
Bu, zamanın sallanması, birilerince susması, bizce kaktüsün
kafasını, yeli kovan akrebe uzatması olmasın sakın?

UTKULAR ECESİ

Gövdeme bir boşluk beğen başka
o sesine kanat germiş göç argını
kuşlardan devaynanda hüznün silueti loş
ve korkağın bırakılmış
kuyruğu semenderin.
Ey en güzel uykusu acının!
Koşumlu atlar düşürülüyor yolumda
Eflatun kanlarıyla at ölüleri
Sen
Utkular ecesi

(Kalmak yalım uzamı gövdenin)

Ben makam-ı İsmail'in
Kadim bendesi
Tinimi azat ediyorum
Tutsağı tenimden

(Kalmak varlığın susku kapısı)

Tuz acıya değdi ve yara
ansızın ansıdı kendini
bense büyütmeyle meşgulüm
soyulu, giderek kızıl gölgemi
Ki gölgede ölümlü benim kadar
Biliniz; gece dener bütün yitimleri
Kendime katakomp tapınaklar kurdum
Mevsimlik bir ölüme öykünüyorum

(Kalmak çünkü gölgesi ölümün)

Ey utkular ecesi
sen granit bulvarlarında yürü
şehrinin
tüm ışıkları saçlarında
onmaz günahlar çoğalttın uyuklayan
dilsiz geceye
çansız çan kuleleri yükselttin
bir unutuş tanrısının uyluk kemiğinden

Kal/

ma/
k

İŞTE ÖĞRETMEN OLDUM O ATEŞLE

İbrahim OLUKLU

1950'li, 1960'lı yıllar... Adana'nın Kozan ilçesinin Ayşehoca köyü. İlkokulu bitirmişim. Nüfus cüzdanım yok. Hüseyin Akkum öğretmenimiz beni kayıtsız mayıtsız okutmuş. Babam asker kaçağı olduğu için annemle resmen evli değil. İki de ablam var. Dünyada hem varız hem yokuz. Ortanca olan da beni gibi bitirmiş ilkokulu. Büyük olanımız hiç okula gitmemiş.

İlkokul bitirmişim; ama diplomam yok. İçimde de bir okuma hevesi... Yanıp tutuşuyorum... Bir yıl boşa geziyorum diplomam olmadığından. İkinci yıl kapı komşumuz teyzem, bir aile kavgası sonrasında babamı ihbar ediyor. Babam önceki askerliğinden kalan kısmı Adana'da, altı ay daha askerlik yaparak tamamlıyor. Annemle babamı evlendiriyoruz Derviş abi ve Daktilocu Şemsi amcanın yardımlarıyla. Ablamlar ve ben Şemsi amcanın evinde, Ceyhan'da, dünyaya geliyoruz. O nedenle doğum yerim Ceyhan'dır; Kozan'ın Ayşehoca köyünde doğduğum halde. Doğu tarihini de, annemin verdiği bilgilerden hareketle, Şemsi Amca tarafından uydurulmuştur. Annemle babamın nikâhına da tanığım.

Okuma isteği... Bahçe komşumuz Çulukların büyük oğlu Zühtü Yaşar, Düziçi Köy Enstitüsü'nün ilk mezunlarından. Onun küçüğü Ali de gitmiş aynı okula; ama o bitirmemiş; sağlıkçı olmuş. Doktor Ali diyorlar ona.

Zühtü abi, gözümde çok büyük... Boyu kısa; ama kendi çok büyük... Zühtü abinin annesine Güdük Meryem diyorlar; boyu çok kısa olduğundan. Güdük Meryem'in kocası Çuluk Ahmet. Onun da boyu çok uzun. Diyeceğim, boyu da boynu da çok uzun olduğunda Çuluk diyorlar. Çuluk da hindinin yerel adı. Zühtü abi Çuluk Ahmet'e değil Güdük Meryem'e çekmiş boyu bakımından.

Zühtü abi çok güzel giyiniyor, çok güzel konuşuyor. O yıllarda Kozan'da, şimdiki adıyla söylersem, ilçe milli eğitim müdürü. Bizim köyden kimin bir zorluğu olsa ilçede, duyuyorum ki Zühtü abi çözümlenmiş. Babamın ikinci askerliğinden sonra ilkokul diplomamı alırken de Zühtü abi tuttu elimden o soğuk devlet dairelerinde.

Okuma hevesiyle yanıp tutuşuyorum. Zühtü abi ilahlaşıyor bu ateşin içinde.

Zühtü abiden sonra Hacı Salaz da Düziçi Köy Enstitüsü'nü bitirmiş. Bir de Kel Yusuf'un oğlu Ömer Ernez var; ama o bizim köyle çok ilgili değil Hacı Salaz gibi. Osmaniye'ye yerleşmiş. Köye çok seyrek geliyor. Mustafa Zorbilmez de kazanmış aynı okulu; ama gidememiş. Yokluk, yoksulluk... Daha sonra Mustafa abinin oğlu Fevzi gitti aynı okula öğretmen okulu olduğunda. Fevzi'yle aynı sınıfta okuduk ilkokulu. Hacı Salaz'dan sonraki kuşaktan üç öğretmen daha var Düziçi Öğretmen Okulu'nu bitiren.: Mehmet Ali Evran. Ali Bildi, İsmail Gönen. Bir de Sivas Öğretmen Okulu'nu bitiren Hacı Alp. Bir de öğretmen okullarını dışarıdan bitirenler var: Ahmet Çakır, Mansur Çakır, Ali Demir...

Öğretmenler, öğretmenlik Zühtü abiden gelen yangınla içimde büyüdükçe büyüyor. Diğerleri odun taşıyorlar bu yangına.

Bir sonraki kuşaktan dört kişi daha karışıyor bunların arasına. Benden bir önceki kuşaktan insanlar. Onları daha yakından biliyorum: İbrahim Bildi, Hasan Bildi, Ziya

Aktorun, Battal Temel. Çok güzel futbol, çok güzel voleybol oynuyorlar. Çok güzel giyiniyorlar. Konuşmalarıyla da büyüyorlar gözümde. Futbol oynarken bizim kuşaktan olanları da alıyorlar aralarına. Köyler arasında yapılan turnuvalarda bizim köyün takımı çok başarılı oluyor. On beş tatili ipe çekiyoruz bizim kuşaktan olanlar futbol oynayacağız diye.

Zühtü abini yaktığı öğretmenlik ateşi gittikçe büyüyor bu abilerimizle. Zühtü abi bütün erkek kardeşlerinin okumasına vesile oluyor aynı zamanda. Hatta kardeşi Süleyman abiye ortaokulu ve liseyi dışarıdan bitirtiyor. Zühtü abinin altı erkek, bir kız yedi çocuğu var, hepsi okuyor. Hatta büyük oğlunun kulağı bir kaza nedeniyle sağır olunca okul hayatı bitiyor. Onu da Kozan'da ayakkabı ustası yapıyor.

Ben de öğretmen olacağım öyleyse! Hem çocukluk arkadaşım, dostum Yusuf Ernez de, Ömer Ernez abinin desteğiyle Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü kazanmış. Kör Fadime'nin ve Kel Yusuf'un oğlu Fen Bilgisi öğretmeni oluyor... 12 Mart'ın acılarını hem Diyarbakır'da hem Selimiye'de yatarak çekiyor Yusuf.

Liseyi bitiriyorum. O yıllarda en küçük cezası olanlar eğitim enstitüsü sınavlarına alınmıyor. Lise birde matematik öğretmenimiz Yasin Bey'e karşı geldiğim için kınama cezası verilmişti. Bundan giremiyorum sınava. Annemi babamı kandırıyor, girecekmış gibi, sınav günü Adana'ya ben de gidiyorum arkadaşlarımla.

İkinci yıl eğitim enstitüsü sınavlarını ÖSYM yaptı. Artık cezamıza bakmıyorlar. İlk tercihim Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi oluyor. Orayı bitirirsem "edebiyatçı" olacağım... Sonraki tercihlerimin hepsi eğitim enstitülerinin Türkçe bölümleri oluyor. Harf sırasına göre yazdığım için ikinci tercihim olan Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'ne yerleştiriliyorum.

Sınava babamın memleketi Kayseri'de girdim. O yıl Ecevit iktidarda. 1974 Kıbrıs Çıkarması da yapılmış."Karaoğlan"lı yılları... Babam sınavı kazanmamı hem Kayseri'de girmeme hem de Ecevit'in iktidarda olmasına bağlıyor. "Seni Karaoğlan kazandırdı!" diyor bu yüzden yıllarca. Cinli Selver'in ve Gök Mustafa'nın oğlu da Türkçe öğretmeni oldu işte.

Köy Enstitüsü Zühtü abinin yaktığı ve diğerlerinin odun taşıdığı bu ateşi, öğretmenlik ateşini, otuz yılı aşan bir zamandır da ben körüklüyorum. Edebiyatın bir ucundan tutarak hem de.

Hüseyin PEKER

1-Şehirle Şair Arasında İlişkiler

Küçüklüğümde şehirleri uzaktan seyretmek hayli duygu taşıran bir işti. Tepeden toplu ışıklara bakmak bana hüznün verirdi. Kavuşamayacağım bir yığın evi bir araya toplanmış görmenin anlamı başkaydı. Bir de İzmir gibi Kadifekale'si yüreklerle iz bırakan şehirde doğmuş olmak, düz şehirlere olan sevgimi hep az düzeyde tutmuştur. Örneğin Mersin, Adana, Diyarbakır nedense ısınmadığım yerler olarak gelişti. İstanbul'a bile ilk gittiğimde yedi tepesini küçücük bir nişane görmekten olacak, bende anlam olarak dikelemedi bir türlü.

Büyüdüğümde şehirler bana başka tanımlar getiriyordu. İnsanların yağmurdan, soğuktan, güneşten korunmak; aynı zamanda eşiyile rahat biçimde birlikte olmasının kutsal yuvalarıydı o evler. Ama neden önce köy, sonra kasaba ve şehre dönüşen çılgınca çoğalışını çözebilmiş değilim bugüne değin. Belki ekonomik ve yaşama rahatlığı vb. sebeplerden bazı şehirler korkunç hızla büyüdüler. Baş edilmez, yaşanmaz hale dönüştüler. Bugün İstanbul'da ömür sürmek alışmayan için oldukça zorlu bir iştir., hatta yüküdür.

Yaşanacak toplu yapılar deyince hala bir liste var gönlümde, Ermenek, Mardin, Babadağ(Denizli), Marmaris, Bursa, Kütahya, Afyon, Güney(Denizli), Tokat, Trabzon, Giresun, Sinop, Amasra, Kdz. Ereğli, Zonguldak, Bergama, Ürgüp, Artvin, Şanlı Urfa, Boyabat, Kastamonu, Niğde, Van ilk sıradaki yerler.

2- Müslim Çelik De Bir Şehir Gezini

Sözü bu şehir atıştırmasından Müslim Çelik'e getireceğim. Kendine özgü bir halk ozanı; şiiri, sesi incelten, küçük sözlerle, evliya söylemini andıran öğretici deyişi yedirerek şiirleştiren bir yapısı var. Erzincan'da kara yağız Anadolu topraklarından doğduğunu, köy okulundan ülkenin çok yerine taşıdığını, çeşitli işler nedeniyle gezici bir yaşam taşıdığını söylüyor. Bunu da övünerek ve bilerek yapıyor. Şiiri gelenek çizgisinde hiç bir akıma da öncülük ya da yancılık etmiş değil. İkinci Yeni onun akran şiiri olduğu halde, şiirinde bu konuya dair iz yok. O bildiğini okuyan bir tarzın şairi: Çeşitli işlerden, türlü yorgunluklardan süzmüş şiirini, dize sevdasından kopmamış, hep onun tasarımıyla adım atmış görünüyor. 1989 dan beri çıkardığı kitaplarda, aldığı ödüllerde (Ceyhan Atuf Kansu, Cemal Süreya) şiir çizgisine yakışan ozanları da bilerek seçmiş. Ekim 2009 da, Düşlem yay.-Nahit Kayabaşı'nın düzenlemesiyle çıkardığı *Bursa Lirikleri* de onun yaşadığı, edebiyat eğitimi alıp çalıştığı illerden birinin içinden süzülen derin çizgileri. Kitabın her şiirinde Bursa'nın bir semtine, bir anı sepetine teğet geçen dizeler, bilgiler ve anılarla çiziliyor şiirler. Bunlar arasında bir kelime ile de yanaşmak gereği duyduğumuz Bursa semtleri olduğu gibi, civar yerler Uluabat gölünden İznik, Gemlik ve Tirilye'ye varan bir gezinme edası izlenebiliyor. Gene de, ağırlık Bursa içi işlemlerde.

Bursa'nın ortasında şapkamı vurdum yere

SOYUTLAMA

Gül ışığına çıkar elbet hüznün
eskiyen topraklarımızda

ve bir tek kaygılarımız bulunacaktır
yüzyıllık kazılarda

Bizi o gümrah saçlar paklayacaktır
kesilince başımız ince ince sözcüklerle

çünkü güzü tutmaz bazı şiirlerin
kağıtta görünmeye

ve kimse yanılmasın
hüznü biz çağırдық yenik dizelerde

sonsuzluğa aşınadır elbette zerre
cehennem yetmez bazen tek bir ömre

yeniden söylemek içindir kış
bir şiir sona erdiğinde

03.10.2011

gibi çarpıcı dizeyle başlayan kitapta şair; Altıparmak'tan, Kirazlıyayla'ya, Mahfel'den Setbaşı'na, Yeşil'den Emir Sultan camisine vardığı gibi; İpekböceği, İskender kebabı gibi Bursa'ya mal olmuş simgesel özellikleri de anmayı ihmal etmiyor. Bütün bunları; Yunus Emre yalınlığıyla ve ermiş sözcülüğüyle usul ve sahici sözlerle yaratıyor. Çıkmızı ve aşırılık yok Müslim Çelik'de. Yalnlık ilkesi, büyüklere ve gerçeklere saygı ve çevreci, insancı bir bilinç, Anadolu olmanın ilke ve saygısını içtenliğini elden bırakmadan, yaratılan bir serpintiyle salıyor gerçekleri önümüze. Davulunu coşturan bir ozandır M.Çelik bu kitabında. Derviş gibi konuşur, pir gibi öncülük yapar, 'yerden alıp öptüm birini' (s:14) diyecek kadar da sevecen yürekle, insancıl temaşa ile.

akşam olunca, şakalar oluşuyor' (s:8)

der bir şiirde. Burdan da anlayacağımız üzere M.Çelik, herkesten farklı bir söylem peşindedir. Kendini adadığı topraklardan ayrı yerde bitirmek istemeyen, oturduğu kahvenin kıyıcığındaki anıları ölmüş yaşlı adamın teranesini bize anlatan bir ozan, 'içinde senin andın' gibi güzel ve oturaklı şiirsel olgulara da varan biri. ant içmek çok ayrıksı bir bileşim şiir içinde, bence.

Kitabın son şiirinde 'mezar taşım olsaydı' diyen Müslüm Çelik belki ölümü bile hafife alan, ya da ölüm acısını taşımadığını önümüze süren ozan olarak '**gençliği heder olup gitti**' diyor son sözlerinde. Doğum tarihi 1913 dediğine göre belki babasına verilmiş bu 'taş' öyküsü.

Sahici, toprak ve derviş uslubunu sevmeyi peşinen kabul etmiş bir okursanız, şiirin; imge ve zararlı börtü böcekten ayrı da, nasıl başarılı halde konuşacağını görmek dileğindeysiniz Müslim Çelik, okura yeni bir ayna tutuyor: pirova aşkına!

AĞUSTOS VE KARGA

Korkut KABAPALAMUT

Karganın sesini ilk kez işittiğimde yirmi yaşındaydım ama kendimi en az kırk, hatta elli yaşlarında hissediyordum. Yanlış anlamayın, böyle hissetmemi haklı gösterecek zenginlikte, özgünlükte bir geçmişe sahip olduğumu iddia ediyor değilim burada. Sanırım tam tersine, o güne dek gerçekten de çok az şey yapmış olmaktan dolayı aşırı derecede bıkkın ve yorgundum. Karga “merhaba!” diye seslendi ilk kez. Bir sohbet başlatmak için kusursuz bir sözcüktü bu doğrusu. Fakat karga, tam da bir kargadan bekleneceği üzere, bu alçakgönüllü fakat bana göre mükemmel girizgâhın gerisini getiremedi, yani halimi-hatırımı sorma nezaketini göstermeksizin doğrudan konuya girdi. Bir kargadan bundan fazlasını ummak bir yerde görgüsüzlük sayılacağı için bu can sıkıcı ayrıntının üzerinde hiç durmadım. Kendisine gereken yanıtı derhal verdim. Yine kabalık olmasın diye karganın görünür bir varlığının bulunmamasını da hiç mesele yapmadım, durduk yere hayvancağızın yüzüne vurmak istemedim. Zaten, nasıl olduğunu bilmiyorum ama daha baştan itibaren -henüz o konuşmaya başlamadan önce-, kargayı gözümde rahatlıkla ve tam bir kesinlikle canlandırabiliyordum. Sesi sayesinde, bulunması gereken konum hakkında da aşağı yukarı sağlam bir fikrim vardı. Siyah, küçük, sevimli sayılabilecek bir kargacıktı. Ses tonu biraz bet, çatlaktı ama sonuçta ses bir kargaya ait olunca insan fazla da seçici davranamıyordu bu konuda. Bana hitap eden aylak bir bülbül olsaydı tutumum tamamen farklı olurdu elbette. Ama bülbül yerine bir kargayla sohbet etmek çok daha mantıklı ve keyifliydi. Tercih yapmak zorunda kalsam kargayı seçerdim kesinlikle. Hatta bana kalırsa siz de benim gibi yapar, bir bülbülle muhatap olmak istemezsiniz hiç. En azından çok mecbur bulunmadıkça.

Karganın hatırımı sormaması aslına bakarsanız isabet olmuştu. Eskiden beri nefret ederdim bana nasıl olduğumun sorulmasından. Bu tür şeylerden nefret etmek de hiç hoşuma gitmiyordu doğrusunu isterseniz ama elden de bir şey gelmiyordu işte. Neden nefret edip neden hoşlanacağımıza biz kendimiz bilinçli olarak karar veriyor değiliz bana sorarsanız. Bu konuda ipler kimin elinde, gerçek patron kim bilmiyorum ve merak da etmiyorum pek. Hem benim neden nefret ettiğim ben hariç kimi ilgilendiriyor ki? Hatta aramızda kalsın ama zaman zaman ben bile pek o kadar aldırmiyorum buna.

Karganın bana söylediği ikinci şey, neden yaklaşık iki buçuk saattir o çirkin sandalyede oturup durduğumdu. Sanırım acilen kalkıp bir yerlere gitmem, bir şeyler yapmam gerektiğini düşünüyordu kendisi. Hâlbuki iki buçuk saattir o çirkin sandalyede oturuyor falan değildim ben kesinlikle. Bunu söylemesi açıkça haksızlıktı. Arada bir kalkıp, pek de yakın sayılamayacak kirli, mermer bir tezgâhtan çay-kahve, soğuk bir kutu bira falan alıyor, sonra doğal olarak sandalyeme geri dönüyordum. Yerimde kim olsa bu biçimde davranırdı. Kargacığa da aynen söyledim bunları, fakat bana akıl almaz derecede sinirlendi. Hem ona ‘Kargacık’ şeklinde biraz laubalice hitap ettiğim için, hem de resmen ve utanmadan demagoji yapmam yüzünden. Ona bundan böyle

‘Bay Karga’ ya da ‘Sayın Karga’ diye hitap etmem çok daha yerinde ve şık olurmuş (beyimiz bir hatır sormayı akıl edemiyor ama neyin şık olduğunu bildiği konusunda son derece iddialı!) Arada bir laf olsun diye ağır hareketlerle kalkıp içecek bir şeyler almak pek de öyle faaliyetten sayılmazmış onun nazarında, benimki resmen vurdumduymazlık, sorumsuzlukmuş. Altta kalmamak için “peki senin kafandaki faaliyet kavramı tam olarak nedir Sayın Bay Karga?” diye sordum ben de bu söylediklerine karşılık ve karga minik, tüylerinden de kara sevimli gözlerini gökyüzüne dikip on saniye kadar derin derin düşündükten sonra “aslında ne kast ettiğimi bal gibi de biliyor ama samimiyetten uzak karşı sorularla zaman kazanmaya, üste çıkmaya çalışıyorsun, sırf bu yüzden yanıt vermeyeceğim sana!” dedi. Ona göre bu davranışım hiç de *etik, centilmence* sayılmazmış. Makul bir soruya makul bir karşılık verilmeli ve sonra da sohbetin tatlılıkla ilerlemesi umulmalı imiş uygar kişilerce. Karganın bu söyledikleri içerdikleri büyük orandaki haklılık payı yüzünden pek işime gelmediği için anlamazlığa vurup sorumu tekrarlamayı tercih ettim. Karga da bunun üzerine iyice öfkelenip “neden burada tek başına pinekliyorsun, arkadaşların biraz ileride, iskelede hep birlikte eğleniyorlar, neden sen de onların arasında değilsin, niçin günboyu bu kasvetli kafeteryada oturup bir akıl hastası gibi hiç sıkılmaksızın ufku seyrediyorsun, neyin olmasını, başlamasını bekliyorsun be adam!” diye bağırды bana.

Sinir bozucu derecede sıcak, nemli bir gündü. Karganın sesini ilk kez işittiğimde saat hemen hemen yarımdaydı. Oturduğum kafeterya fazla kalabalık sayılmazdı. Gönülsüzce tavla oynayan iki emekli, biri yemek yememek, diğeri ona yemek yedirmek için savaştan talihsiz bir bebek ile ince uzun boylu, mutsuz annesi, her zamanki gibi anlamsız bir biçimde ve taşkın bir neşeyle birbirini kovalayan şort mayolu iki yılışık çocuk, bu sıcakta papyon takmış, uzun beyaz kollu gömlekler giymiş, bir şeylerle meşgulumuş gibi görünmek adına tüm yaratıcılıklarını sergileyen üç genç garson... Muhtemelen bunların hiçbiri öfkeli bir kargaya yanıt vermek, kendini, eylem ya da eylemsizliklerini görünmeyen kuşlara karşı savunmak zorunda değildi şu anda. Ne yapıyorlarsa onun tadını çıkarıyor ya da sıkıntısını hissediyorlardı. Bense elimde bira kutusuyla öylece kalakalmış, bu küstah kargaya ne yanıt vereceğimi düşünüyordum umutsuzca. Belki de en mantıklısı yanıt falan vermemek, o yokmuş, yanıma hiç gelmemiş, en azından bana seslenmemiş, bir takım yersiz, anlamsız sorularla rahatımı kaçırmamış gibi davranmak, kalkıp denize girmek ya da klimalı odama dönüp bir mucize olmasını beklemek, başka deyişle biraz uyumaya çalışmaktı.

Ben yukarıda sıraladığım seçenekleri sıkıntı ve gerginlikle aklımdan geçirirken “evet, zahmet olmazsa senden bir cevap bekliyorum burada!” diye çıkıştı karga, bir yandan da minik kanatlarını bir kereliğine öfkeyle kaldırıp indirirken. Farkındaysam hava fazlasıyla sıcakmış, bol tüylü bir yaratık olarak akşama dek tepemde dikilip ona yanıt vermeme bekleyemezmiş, tahmin edebileceğim üzere memlekette daha ziyaret etmesi gereken çok sayıda tembel, kafası anlaşılmaz derecede karışık, bir şeyler içmekten başka bir şey yapmayıp, en iyi olasılıkla, alternatif uğraş olarak saatlerce ufka dalmayı tercih eden bana benzer çok sayıda melankolik kişi varmış daha ne yazık ki ve bunların çoğu da bizim şu anda bulunduğumuz noktadan oldukça uzakta ve birbirleriyle alakasız yerlerde ikamet ediyormuş... Bunun

YAKAMOZ

Serdar Ünver'e...

üzerine “o hep birlikte eğlendiklerinden bahsettiğin kişilerin hiçbiri benim arkadaşım sayılmaz bir kere, tamam arada bir zorunlu olarak onlarla takılıyor, şakalaşılıyor, aynı masayı, ortamı paylaşıyor, havadan sudan şeyler konuşuyor, kızlarla dans ediyor, uzaktan bakınca onlardan biri, grubun sıradan bir üyesi gibi görünüyor olabilirim, muhtemelen sen de bu uzaktan görünüşe aldanıp onların benim dostlarım olduklarını düşündün haklı olarak ama gerçeğin, çoğu kez, ilk bakışta görünenden tümüyle farklı bir kılıkta karşımıza çıktığını küçük bir karga olmana rağmen sen bile bilirsin,” yanıtını verdim kargaya ve bu sözlerime karşı ne tepki göstereceğini, örneğin sinirlenip büyük bir hızla bulunduğu yerden bir kurşun gibi fırlayıp fırlamayacağını – daha doğrusu havalanıp havalanmayacağını- bir an için ölesiye merak ettim. Gelgelelim karga ondan hiç beklemediğim bir davranışta bulunup, birdenbire minik ve kara sırtını döndü bana. Bunu elbette ki gözlerimle görmedim ama tam bir kesinlikle hissettim ve aynı anda gözümde canlandırabildim. Karga başımın üzerinde, otuz santim kadar arkamda, havada asılı vaziyette duruyordu ve ben şimdi size aktardığım sözleri sarf edince ani bir hareketle tam yüz seksen derece sağına döndü, kanatlarını kısa bir çift kol gibi kavuşturmuş ve gözlerini yummuştu. Bu duruşu büyük bir olasılıkla bana küstüğünü ve içten bir özür beklediğini gösteriyordu.

Hâlâ soğukluğunu muhafaza eden biramdan oldukça iddialı bir yudum alıp, Meksikalı bir haydut gibi elimin tersiyle ağzımı kuruladıktan sonra “kusura bakma,” dedim kargaya. Birkaç saniye düşündükten sonra da “seni küçümsemek ya da incitmek istememiştim aslında. Sözlerimden dolayı bana kırıldıysan senden özür diliyorum. Ama kabul et ki sen de biraz fazla ileri gittin. Baştan beri bence hiç de üzerine vazife olmayan konularda sorular sorup yorumlar yapıyorsun. Yeni tanıştığımız, hatta birbirimize isimlerimizi bile henüz söylemediğimize göre tanışmış bile sayılamayacağımız hâlde bağırıp çağırıyorsun, kafa tutuyorsun bana. Kendince yargılıyorsun ve buradaki rahatımı durduk yere terk edip, değersiz bir insan topluluğunun arasına karışmamı, anlamsız bir bütünün içinde erimeyi göze almamı, kabullenmemi bekliyorsun benden,” diyerek tamamladım sözlerimi. Bunun üzerine yaklaşık doksan derece kadar soluna döndü kargacık. Bu hareketi belki de beni yarı yarıya bağışladığı ya da biraz avans verdiği anlamına geliyordu. Uzun bir süre hiçbir şey söylemedi, sonra “hiç anlamıyorsun değil mi?” diye sordu alçak, hayal kırıklığına uğradığını belli eden bir ses tonuyla. Bekledi. Ardından ilk görüldüğü andaki konumunu yeniden alıp, uzun, kalabalık, hareketli plajı sağdan sola doğru yavaşça, kısık gözlerle süzdü. “Güzel bir gün!” dedi havayı derin derin içine çekerken, “ yoksa sen bu konuda bana katılmıyor musun?” “Evet,” dedim ben de bu haberi öyle fazla da önemsemiyormuş gibi belli belirsiz. “Ama laf aramızda hava biraz daha serin, kapalı olabilir.” Bana “saçmalama şimdi,” yanıtını verirken hoşnutlukla gülümsüyordu karga. “Papağanlara özgü bu iklim kuşağında havanın serin olmasını bekleyemezsin, özellikle de ağustos ayının tam ortasındaysak...”

Bornova, 26-29. 09. 11

Yaş otuzu geçti mi,
oraya dönmeli, zeytinliklere
biraz deniz olsa, kayıkhanede
aklımda oltayla bulut avladığım günler...

annemdi yeşilin maviye nazı,
dört çocuğu için beş vakit nöbette,
çokça ıspanak, dolmabiber, biraz ısırgan
bir deliğe saklanırdım, kurtarıcım yağlı ekmeğin
karnımın gurultusu resim çizerken geçer...

fabrikanın sendikalısı ve en az haklısı babam;
kendi yemez, oradan bize zeytin peynir getirir
ev bile acıkırdı o zaman, böceklere bayram
yoksulluk kapıdan girip bacadan gider

gün biter top peşinde, bazen balıkta
zamanı saymazdım bozuk para gibi
ne iyi hesap kitap bilmemek, işte özgürlük
okul hep geri, hayat ileri
bilir Gemlik'e doğru denizi görenler...

çekip kopar yosunlu halatını,
çocukluğun sandalı...
dönüşsüz bir yolculuk, büyük rüzgârlar olsun
bir yakamozluk zaman yeter Körfez'de
değil mi ki ömrümüz yanıp sönmeye benzer ...

25.09.2011

BÜYÜLÜ TAKVİM

dünyanın falına baktım iyi şeyler söylemiyor yıldızlar
bir yol var ve kutup değiştiren bir eskimo
uğursuz zamanlar buzul cehennemler
bir vakte kadar

ve kırmızı cüceler görüyorum
olacaklara şahit olan
ağlayışını yedi kız kardeşin
binlerce yıllık emeğe

zamanın büküldüğü yerde
karanlık erkesine açılan bir kapı
sonsuzluğun...
-insanlar hazır değil daha

bir ışık var ama yolun sonunda
bir vakte kadar!

POTANSİYEL SUÇLU

trt 2'de pop saati'ni izleyen köylü çocuk afallar
pop girerse doğayı işgale, bir zenci kar üstünde susup ona bakarsa
hep un helvası yemiş çocuğa, parisli gurbetçiler çikolatalar uzatırsa
ve çocuk tahtadaki soruyu yanıtlayamadığı için 1. sınıftayken fena dayak yerse
on yaşında cumhuriyet çocuğu misafirlikte hiç koklamadığı sucuk kokusuyla karşılaşarsa
ve yolunu kaybettiği bir gün mahallenin müşfik kadını, onu lüks mutfağında ağırlarsa
cemalet bakkal'ın kurtlu bisküvilerini yediğine pişman ederse sağlık dersi
ve ederse bir hakim başındaki serpuşu karşısında çıkarmadığına sonra ali dede'sinin takke taktığı için yediği dayağı anarsa, yaş haberlerini okuyup alınır hep alınırsa kendi devletinin sancağında
endişe edilen bir kentlin pörsümüştü duvar yazılarını okursa: "dev genç, tek yol devrim"
ansiklopedisi olmayan bir topluma en sık libidolar yamanırsa kolundaki pili bitik saatiyle ulu orta alay edilirse
yalvaran bir babanın koltuğunda bir oğul alınandan vurulursa golan'da dirseğine taş vurulan adamların kırılmak istenirse kimliği
çocuk hep üstüne alınıp, ezilip kapı ardına saklanırsa "jeoloji mühendisi suat marn tabakasını şist'ten ayıramıyorsa en bi devrimci yazarlar köy enstitülerine anıtlar dikerlerse" ve dikerlerse törene sivil gelen çocuğu disiplin kurulunun önüne o çocuğun oynadığı çekirgeler ölür, tuttuğu yıldız böceği avucunda söner
ışık çaldığı meyve ağaçlarının yansıdığı cam kırılır, camdaki köy dağılır toza toprağa
sinek vızıltısıyla kurduğu arkadaşlık bozulur, yaşadığı ev köhne olur
lobisinde arabesk çalan kent sinemasında masumiyeti burulur bir kızın saçını bağladığı don lastiği -ışıltili tokaları gördüğünde- boynuna geçirilmiş idam ipi olur
ve idam sıradandır soğuk bakışları fark ettiğinde, ve çocuk kırıntılar savurur, kentlere direnen karıncalara anlar ki bir gün, boğazındaki düğümü anlamaz kimse kendinden başka
(arabesk artık onu da ağılatır olmuştur; pop içinde melankoli varsa olmuştur)
o çocuk boynundaki ipi çıkarır, namlusunu doğrultur karşısındaki dünyaya.

Fatsa, 24.06.2011

ARAP BAHARI

Halk istiyor
kentler değişiyor
aşklar değişiyor

koltuklara sarılanların
değişmez sanılan elleri değişiyor

İsimleri değişiyor yönetenlerin
iktidarlar değişiyor
Demokrasi değişiyor
Yasalar değişiyor

Bir petrol siyahı gözleriyle çocuklar
bir de Arap Baharı'nda özgürlük şiirleri
hep aynı kalıyor...

Nevzat KONŞER

DÜŞLEMBİK

bir sonu olmalı diyorum bu kalp azgısının
üveyikler öyle koşmamalı yaz yokuşuna
diye bir rüya mırıldanmalı saate akan çocuk

ama duymayın beni sakınlanın ben
ki kapalı olurum pazarları aşklanmaya
her pazartesi yaftamın ilk günüdür çünkü
takvimler ünleyen bir ağır abi

hani teniniz cömert bir orkestraydı hani
bağdaş kurduğunuz yer bile açık müzik
tüyleriniz başak uçları gibi çok sesli, atletik
ah hanımefendi ne verimli bir şeydiniz siz

gözleriniz puf minderdi atlas örtü
-denize ten adayan söylencesi balıkçının -
kavimler ölürken de vardınız sanırım
kıyıların tek ayaklı bakımsızlığında
mırıldandığıydı gözleriniz

bir kuyu var bilirsiniz içim martular tümülüsü
bir çocuk diyorum kırık Amphora'ya
ateşi düşüyor birden her şeyin
ağırdaki yangının bile

kalbiniz debisi yüksek bir şehir
yitkin kurtarma gemisi kalbiniz
ah hanımefendi hazır mısınız vermeye

DÜŞ İSKELESİ'NİN YÜREĞİMDEKİ İŞİMA HALİ

Fatma AKİLHOCA

...
Kırdılar
Ceplerinde kıyıcı kin taşıyan adamlar
Yara bere içinde dünya
Sevincin harflerini çaldılar
Yüzüne gözüne bulaştı insanın insan (s.15)

...
Bir adalıdır o. Akdeniz'in avuç içi adalarından birinde, Kıbrıs'ta açmıştır gözlerini ilk kez. Ve o adacığın döven azgın dalgalar, onun da yüreğinde oyuklar açmış, kalıcı şekiller, resimler bırakmıştır. Ateşler yanmış, korlar oluşmuş, küller saklanmış içinin tünellerinde. O, şiir zırhını kuşanıp, acının önüne sevginin büyüttüğü koca yüreğiyle, o yürekte pişirdiği ve kotardığı, dökümcü olarak, şair olarak, "Düş İskelesi" isimli üçüncü şiir kitabının sahibi olarak, çıktı karşımıza bu kez...

Kitap, Nisan 2011'de, İlyâ Şiir Dizisi'nden çıktı. Yüreğinin bir yüzü hep Kıbrıs'tadır, sevgili M. Ömer'in. Bir özlemdir adası, çocukluğu gibi içinde. Kendi çocuk elleriyle, berrak sularında yıkar, tozunu, toprağını ve çirkin ellerce kirletilen adasını, tertemiz yapar. Çocukken eline konan kirin, görünmez olduğu, güzelleştiği kadar temizdir adası artık düşlerinde.

Tükenmeyendir düş insanda ve varoldukça insan, sevgi gibi bulaşır, insandan insana. Onun şiirlerinde de sürer düşleri, sevgi tadında. O düşleri bir gemiye yükleyerek, Akdeniz'in koynunda, bizlerle beraber bir yolculuğa çıkarır. İşte o yolculuğun başlangıç noktası olan iskeleye "Düş İskelesi" demiştir, bu yüzden belki de. "Düş" sözcüğünü sever, okşar her daim ve şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda bu sözcüğe sevgiyle kapı aralar.

Bencilidir alımlayıcı biraz. Kendinden bir şeyler bulmak, kendi duygularıyla, şair duygularını örtüştürmek ister gibidir. Okuduklarının iç tellerine çarpmasını, onları şöyle bir sallamasını, titretmesini bekler. İşte böyle bir bencillikle okudum Düş İskelesi'ni ben de. Duygularım sırtlanıyor beni çoğu kez, usumdan önce. "Ekmek Kokusu Gibi Bir "Ş"Y Larnaka" (s.18) isimli şiirinin içinde gezindi çocukluğum,özlemlerim, hatta korkularım, benim de. "...ninemin dizlerindeki yüzümü özlerim/ovsak diyorum zamanı derin dostlukla/içimde bir kıpırtı "Barış"/ekmek kokusu gibi bir "Ş"y Larnaka/aklımda hep o sokak, on dört numara..." Savaşı, aynı acıları, aynı yoklukları yaşamayanların içinde ne kadar çok fırtına estirtir bu şiir bilemem ama, benim içimde tsunamileri yaşattı, okur okumaz.

Umut, yaşamın büyük iddiası, soluğu, dayanağı. O olmadan rengi solar yaseminin, menekşenin, begonyaların, suyu çekilir denizlerin, adımların sesi duyulmaz sokaklarda. Tükenen umut, yaşamı da sürükler peşinden, tüketerek. İşte bu bilinçle yükler sırtına umudu ve umuda tutunur, göbek bağı yapar şiirlerinde onu. Hatta "ekmek arası" olarak bile yedirir, tüm dünyaya, Afrika parçası dahil...

Analık bir hissedıştır öncelikle. Yürek çırpınmasıdır. Ama onun da sahtesi, yavani vardır. Kimi doğuranlar vardır ki, asla ana olamazlar, yaptıkları kötülüklerle yavrularına. Kimileriye, doğurmadan da anadır, doğurduktan sonra da ve her daim. Analığı yaşar, analığı kuşanır ve yakışır ona, şairlik gibi. Tıpkı M. Ömer'e her ikisinin de yakıştığı gibi. Hep marazı (ları)

vardır gerçek ananın. Analık-çocuk-sevgi üçgeninde gider gelir. O gidiş gelişlerde başını, ayaklarını, kollarını, en fazla da yüreğini çarparak kanatır. Kanar, yara bere içinde kalır ama, yine de vazgeçmez, ne analıktan, ne de onun sevgisinden. Endişeleri ürür, korkuları büyür, büyüdükçe çocuk(lar). Bir ateşli hastalık hali gibidir endişe. İşte bu kadın şair ya da şair kadın, ne dersiniz deyin, farketmez bence, yüksek frekanslarda seslenir, kendi çocuğuna önce, sonra dünya çocuklarına. Kendi çocuğudur çünkü dünya da, dünyadakiler de. "...naif resimler çiz ufka çocuk/gökyüzünü emziren/su yüzlü analar sesleniyor/billurdan yaşam özlediğimiz" der, "Çiçekler Ağıt Kokar"(s.29) isimli güzelim şiiriyle.

Gerçeğe olan özlemimiz sürerken ve gerçekler her daim yağmurlarda ıslanırken, sahteler kol geziyor her alanda. Şairimiz de sahteliğin, sanallığın bu kadar çoğalmasından sıkıntılıdır. Aşk'ın da sahtelerinden, kirlenmesinden, sıskalığında yakını, "Pasaklı Aşk"(s.38) isimli şiirinde. Bu şiirde erotizmin kokusu geldi burnuma; "...gelip geçen fırtına kalbimiz/dar koridorlarda ölüyor aşk/etek altında uçan/fermuarsız dudaklar..." Her sanatçı bir şey/ler söyler. Bir şey söylemeyecek olduktan sonra niye üretmek için yüreğini sıvasın ki!... Örneğin, ressam yaptığı resmiyle, besteci yaptığı bestesiyle, heykeltıraş taşa verdiği şekille, bir şey/ler anlatmak ister ve yalnızlığa bilenecek, katık yaparak inadı, girer bu zorlu yola. Bir ses vermek ister ve bir ses bırakmak ister, bir gün çekip gideceği bu yerküreye. Onun anlatmak istediğiyle, alımlayıcıda üreyen anlam çok farklı olabilir. Zaten şiir çok katmanlı değil midir? Bu yüzden şiiri, bir hikâyeye, bir deneme gibi okuyup geçemeyiz. Üzerindeki örtüyü kaldıra kaldıra, nefesini yüzümüzde hissedede hissedede okuyup, ilerleyebiliriz, ancak. Önemli olan yaratılanla, farklı yüreklerden, farklı dönütler, farklı ışıltılar alınabilmesi. Farklı etkiler, ama ille de daha iyiye, daha güzele ulaştırabilecek etkiler olmalı bunlar.

Bir Kıbrıs var biz Kıbrıslılarda, "bizden içeri". Dünyanın neresine giderse gitsin, hangi güzellikleri yaşarsa yaşasın, hep o Kıbrıs yaşar yüreğinde. Sımsıcak yakan güneşte, kapının acı gıcirtısında, duyduğu her turuncu çiçeği kokusunda... Gitmez, geçmez, ölmez bir Kıbrıs var. O, ne kadar ortasından ikiye bölünse de, anlarında hep bütündür, sevgilidir, çocukluk aşkıdır, tıpkı M. Ömer'in şiirinde dediği gibi. "Gögün bekleyişidir çıdam/varsın hep alargaya gömülsün yollar/bu turuncular yedili yaşlarımın neşesi/uğurböcekleri uçar anılara..."(s.45).

Her acıya olduğu kadar, kadın acısına, daha da duyarlıdır şairimiz. Erkeğinden dayak yiyen, erkeği tarafından öldürülen, yaralanan kadınların acısını derinden hisseder ve o acının demi, çöreklenip, zehir tadı bırakır içinde. "kirlili yumruğun evi dağıtan sesiyle/her tokatta yoksulaşır sevgi/yere düşen gözlerini arar anne/öper korkularını çocukların..."(s.49)

Önce kendi çocukluğundan başlayıp, şimdiki zamana varan bir yolculuğa çıkarır bizi şairimiz, düşlerini dizdiği bu iskeleden. Bu yolculuk, özelemlerden, acılardan, savaşlardan uğrar ama ille de umut durağında soluklanan bir yolculuktur. Bol imgelerle örülü bir şiir yazar M. Ömer. Zengin, özgün imgeler bunlar. Söz sanatlarından da bolca yararlanır ve güçlü, sağlam temeller üzerine kurar şiirini. Kendinden başlayıp, genele varan, toplumu kucaklayıp, dünyaya açılan, ama hep insana çıkan, insanı okşayan şiirler bunlar.

Düşlerini serdiği iskeleden ve düşleriyle boyanan Akdeniz'den ve Kıbrıs'tan selâmlar ona. Ne şiirden, ne de şairlikten ayrılma ne olur! Düşleriyle büyüsün sevgiler, umutlar ve açalım Barışın ağartan yolunu ellerimizle, şiirin sihriyle, hep beraber...

Hüseyin ALEMDAR

U LEKESİ

Tek konuşulur yüzüdür bacaklarının arası
Ece Ayhan

Kıblem şaştı, dilim nasıl da kasıklarının Müslümanı
ağza arabesk iki dal esrarlı cıgara mı sarsak Müslüm

sakın arama elimi oranda biraz daha büyü bakmamdan
U lekese beni gövdenden gamzene çıkar daha yukarlara *leyl*'im

güzel iştahlı bir çocuktur aşk, bana bunu öğret her gece
ortaokuldan beri nerde okul var astım kendimde değilim

ten lekedir, söyle sevişirken aralarına cennet kosun kadınlar
aşkta sıcak kan ve diploma varsa o dakika din değiştiririm!

Kıblem şaştı, ağzım nasıl da kasıklarının Müslümanı
kadın ve sinema biri öbürüne kâfiristandır Hüseyin'im

*Sunu**

Ah, içim de gözlerim de şiir çanağı ellerim piç benim
bu gazeli gece 03.01'de söyledim gitmesem gelirdim!

*) "İstanbul'da kadınlar uzun boylu/U gibi güzel!" (İlhan Berk)

Mustafa Burak SEZER

YÜKSEK HAYAL

beraber bir sokakta yürüyoruz
çamurlu, badanasız duvarların arasında
mis gibi yüksek hayal kurmak
sen burada yoksun aslında.

perdelerin ardında bir dünya var
içerlerde bir yerdesin
böyle boyunca uzanmışsın
beraber filan da değiliz.

otobüs durakları terk edilmiş, oturaklar boş
siyah beyaz kâbus görüyor kediler.

İstanbul, Ekim, 2011

Mehmet Mümtaz TUZCU

MONİTÖR 56

Kuşluktan günbatımına
Kız peşinde koşturduk Deli Süleyman'la
Avcumuzda aç fare

Tıklayınca açmayan kızlara kilitliydik
Çift tıkla, dokuz tıkla, tık yok! Biçare
Bırakılmışık bulvarlar ortasında

Ara bul keşfet getir! Burnumuzda bin tazi
Ne ki bir garip yazı, okunaksız bir tüze
Yemsiz avurdumuza tıkiyor tıkımızı

İzbeye tıklınca sağ tıkladı uyanık
Bilinçüstü, sofrası altı, açılıverdi hepsi
Biz alını daracık avarelere

Bir elin sıyırdığı kara benekte
Zifirin zagonu okunuyordu seçik:

Ezici fücür ve seyyiatı tazammun eden, ayan
Beyan müşahadesi mümkün her nevi fiil,
Tarz-ı hareket, muamele ve iradi favullere
Mütevaccihen tahakkuk ettirilmiş,
Kaffeten fenni tenasüli istintak, tetkik,
Tahlil ve takibatla, mükerrer emarların
Emareleri muvacehesinde zuhur ve
Tebarüz eden lüzum üzerine,
Telli – lakin duvaksız – münasebetler
Sertabipliğinin memnuiyet kararı
Tatbik olunmaktadır.

Bulvar tazeleriyle
Tıktıkçı farelere

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 25 TL.
Yayın Danışmanları	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap.
Yayın adresi	: Oğuz Eczanesi Atatürk Caddesi 101 / B Osmangazi – BURSA	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Yazışma Adresi	: PK 68 16361 Ulucami – BURSA		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının başlıadıkları telifler, İhsan Üren'in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

